Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 02.06.2020, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:01 Eesti Panga 2019. aasta aruanne
2. 12:11 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) teise lugemise jätkamine
3. 12:17 Tuleohutuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (120 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 16. töönädala teisipäevast istungit. Alustuseks on Riigikogu liikmetel võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohale registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

---

1. 10:01 Eesti Panga 2019. aasta aruanne

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Täna on meil päevakorras kolm punkti. Esimene päevakorrapunkt on Eesti Panga 2019. aasta aruanne. Enne, kui me selle päevakorrapunkti menetlemise juurde läheme, tutvustan ma lühidalt menetlemise protseduuri. Kõigepealt on Eesti Panga presidendi Madis Mülleri ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Seejärel on igal Riigikogu liikmel võimalik esitada ettekandjale üks suuline küsimus, läbirääkimistel võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad.
Nii, head kolleegid, läheme päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Eesti Panga 2019. aasta aruanne ja ma palun ettekandjaks Eesti Panga presidendi Madis Mülleri.

10:02 Eesti Panga president Madis Müller
Tere hommikust! Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel esitleda teile täna Eesti Panga 2019. aasta aruannet. Harva on juunikuu alguseks olnud majanduses olukord niivõrd erinev sellest, mida me kõik oleme eeldanud ...

10:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kas te saate mikrofone veidi paremini sättida? Jah, niimoodi on parem.

10:03 Eesti Panga president Madis Müller
Harva on juunikuu alguseks majanduses olukord niivõrd erinev sellest, mida me ilmselt kõik eeldasime veel ligi pool aastat tagasi. Sellest tulenevalt on täna Eesti majanduse olukorrast ja Eesti Panga tegevusest kõneldes kohane rääkida ilmselt enamast, kui on kirjas panga eelmise aasta aruandes. Et ma aga tulin teie ette rääkima just panga tegevusest 2019. aastal, siis lubage mul teha mõlemat – kõigepealt toon esile olulisemad tegemised keskpanga töös eelmisel aastal, kuid peale selle jagan ka Eesti Panga hinnangut majandusele ja majanduspoliitilistele valikutele. Seejärel vastan hea meelega teie küsimustele.

Te olete Eesti Pangale andnud seaduse järgi terve rea erisuguseid ülesandeid. Ühelt poolt tegeleme me hästi praktiliste küsimustega, nagu sularaharingluse korraldamine, maksesüsteemide arendamine ning statistika kogumine ja avaldamine. Teisalt on meil vastutus finantssektori stabiilsuse tagamisel, Eesti välisvaluuta reservide juhtimisel, nõuandjana majanduspoliitilistes küsimustes ning euroala keskpangana loomulikult ka osalemisel kogu euroala rahapoliitika kujundamisel. Eesti Panga tegevuse lõppeesmärgiks on toetada majanduse stabiilset arengut ja meie ühiskonna jõukuse kasvu. Selle saavutamiseks hoiame oma raha väärtust ja ostujõudu, kujundades koos teiste euroala keskpankadega ühist rahapoliitikat, kuid hoolitsedes ka näiteks selle eest, et Eesti finantssektor ei oleks liialt habras ja raharinglus toimiks laitmatult. Me vajame oma töö tegemiseks kvaliteetset majandusanalüüsi ning hoolitseme selle eest, et meie analüüsid ja majandust puudutavad andmed oleksid ka kõigile teistele kättesaadavad.

Alustangi oma ülevaadet meie tegevuse praktilistest ja kõigi inimeste jaoks vahetult tajutavatest tegevustest, mis puudutavad raharinglust. Nii sularaha kättesaadavus kui ka elektroonilised maksed on seaduse mõistes elutähtsad teenused ja me suhtume nende töökindluse tagamisse Eesti Pangas täie tõsidusega. Kokkuvõtlikult saab öelda, et raharinglus toimis eelmisel aastal Eestis tõrgeteta. Eesti Panga ning pankade, sularahavedajate ja järjest enam ka kaupluste koostöös on sularaha kättesaadavus viimase paari aasta jooksul selgelt paranenud. Sellele on kaasa aidanud poekassas pangakontodelt raha väljavõtmise teenuse levimine. Selliseid punkte, kus inimesed saavad seda teenust kasutada, on Eesti tanklates ja kauplustes juba 675. Aasta jooksul väljastasime Eesti Pangast pangatähtede ja müntidena 840 miljonit eurot ja meile tagastati 540 miljonit eurot. Münte emiteerisime kokku enam kui 21 miljonit tükki, millest enamiku moodustasid ühe- ja kahesendised. Neid viimaseid toodame pidevalt juurde, aga keskpanka tagasi need peaaegu ei jõuagi. Seetõttu soovime jätkata diskussiooni Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga, et võtta tulevikus sarnaselt mitme teise riigiga ka Eestis kasutusele ümardamisreeglid, mis vähendaksid väikeste müntidega seonduvat kulu nii tarbijate kui ka kaupmeeste jaoks. Ligi 70% Eesti inimestest toetab seda mõtet ja ma olen kindel, et targalt tegutsedes ei ole ümardamisreegleid rakendades ka hinnatõusu ohtu.

Laitmatult toimisid eelmisel aastal ka elektroonilised maksed. Eestis oleme me esirinnas nn välkmaksete kasutuselevõtus, tänu millele liigub raha eri pankades olevate kontode vahel kõigest loetud sekunditega. Eelmise aasta lõpuks olid välkmaksete süsteemiga Eestis liitunud Swedbank, SEB, LHV ja Coop Pank – see tähendab, et teenus on kättesaadav valdavale osale Eesti Panga klientidest.

Oleme Eesti Pangas üheks oma strateegiliseks eesmärgiks seadnud saavutada võimalikult hea valmisolek kõikvõimalikeks hädaolukordadeks, mis on muu hulgas oluline selleks, et suudaksime tagada sularaharingluse ja maksete kui elutähtsate teenuste toimimise. Oleme koos partneritega läbi mänginud erinevaid kriisistsenaariume, teinud teste ja valmistanud ette hädaolukorra lahendamise plaane. Oleme investeerinud sellesse, et Eesti Panga tehtud statistika oleks võimalikult hästi kättesaadav ja hästi kasutatav, samuti oleme investeerinud andmete kogumise rakendustesse. Eelmisel aastal täpsustasime dubleerimise vältimiseks ka omavahelist tööjaotust Statistikaametiga, kellega meil on hea koostöö.

Eesti Panga üks vähem avalikku kajastamist leidnud tegevussuund on investeerimistegevus, mille eesmärk on nii Eesti riigi välisvaluuta reservide heaperemehelik hoidmine ja kasvatamine kui ka meie tegevuskulude katmine ja piisava puhvri tagamine keskpanga tegevusega paratamatult kaasnevate finantsiliste riskide katmiseks. Keskpanga investeerimisportfell kasvas 2019. aastal märkimisväärselt, ulatudes aasta lõpuks 1,2 miljardi euroni. Oleme investeerinud peamiselt kõrge kvaliteediga võlakirjadesse, vähemal määral ka arenenud riikide aktsiaturgudele. Eesti Panga investeerimisportfelli tulusus oli eelmisel aastal erakordselt hea, me teenisime investeeringute pealt tulu peaaegu 39 miljonit eurot. See andis meile võimaluse teha oma aastasest kasumist riigieelarvesse tavapärasest suurem eraldis, mis seekord ulatus peaaegu 19 miljoni euroni. Alates 1992. aastast on keskpank oma kasumist eraldanud riigieelarvesse kokku enam kui 170 miljonit eurot.

Nüüd jõuan aga Eesti Panga tegevuse selle osani, mis on seotud majandusanalüüsi, rahapoliitika, finantssektori teemade ja meie majanduspoliitiliste soovitustega. Alustan euroala arengutest ja selgitan Euroopa Keskpanga rahapoliitilisi otsuseid, mis on tehtud meie osalusel. Tavaliselt räägime üleilmsest euroala majanduse arengust, et panna möödunud aasta konteksti. Sel korral oleme paraku unikaalses olukorras, kus mullusest rääkimine mõjub vaata et kauni mälestusena millestki väga kaugest. Kuid alustan siiski möödunust: üleilmne majanduskasv oli 2019. aastal 2,9% ning euroala majandus kasvas 1,2%. Veel 2019. aasta lõpus võisime rääkida majanduse mõõdukast taastumisest pärast riikidevahelisi

kaubandussõdasid, seevastu täna seisame silmitsi üleilmse langusega. Meenutagem kas või Rahvusvahelise Valuutafondi jaanuari prognoosi, mis lubas käesolevaks aastaks enam kui 3% majanduskasvu. Aprillis prognoosis IMF aga juba samas suurusjärgus üleilmset majanduslangust. Arenenud riikides saab majanduslangus olema isegi kaks korda kiirem. Sedavõrd suurt langust nii lühikese aja jooksul on varem kogetud harva. Euroopa Keskpank avaldab euroala uue majandusprognoosi ülehomme, 4. juunil, kuid teame, et juba I kvartalis tõid karantiinimeetmed euroalal kaasa ligi 4% majanduslanguse ning II kvartalis kujuneb langus ilmselt veelgi kiiremaks. Kõik prognoosid sõltuvad muidugi sellest, milliseks kujuneb tervishoiu olukord aasta teisel poolel. Kui viiruse ohjeldamiseks ei ole tarvis rakendada uusi karantiinimeetmeid ning kriisi mõjude leevendamiseks tehtu osutub tõhusaks, siis võib majandus teisel poolaastal üsna kiiresti taaskäivituda, kuid see ei ole piisav, et jõuda aasta lõpuks tasemele, kus me olime enne piirangute kehtestamist.

Majandusaktiivsuse taastumine saab olema ebaühtlane nii sektorite kui ka riikide lõikes. Arvatavasti on inimesed veel pikka aega ettevaatlikud ja kaaluvad suuremate kulutuste edasilükkamist. Samuti võib eeldada välisnõudluse vähenemist riikidest, kus viiruse levik on olnud ulatuslikum ja mõju seega suurem. Kõik prognoosid on praegu paraku spekulatiivsed, aga tõenäoliselt jõuab euroala kogutoodang tagasi pandeemiaeelsele tasemele alates 2022. aastast.

Pandeemia ja selle piiramiseks astutud sammude mõju majandusaktiivsusele on teatud täpsusega võimalik hinnata, tehes selleks eeldusi näiteks karantiiniperioodi pikkuse kohta, seevastu inflatsioonile avaldatavat mõju on täpselt hinnata keerulisem. Viirusega võitlemise meetmed ei vähenda majanduses mitte ainult nõudlust, vaid ka pakkumist. Nõrga majandusolukorraga kaasneb tõenäoliselt veelgi aeglasem hinnatõus. Samas võivad näiteks tarneahelate probleemid tuua kaasa – vähemalt ajutiselt – mõningate kaupade kallinemise. Naftahinna väga suur kõikumine avaldab lühikeses perspektiivis inflatsioonile tõenäoliselt suuremat mõju kui keskpankade rahapoliitika. Inflatsiooni lühiajaline kõikumine on aga järjest tugevamalt kujundamas ka pikaajalise inflatsiooni ootusi.

Euroala keskpankade peamine ülesanne ongi teatavasti euro väärtuse hoidmine, hoolitsedes selle eest, et hinnatõus oleks euroalal piisavalt väike ja stabiilne. Majanduse ja inimeste jõukuse kasvuks on oluline, et inflatsioon ei oleks liiga kiire ega jääks ka palju alla keskpikas perspektiivis eesmärgiks seatud 2% aastas. Möödunud aasta alguses võtsid euroala keskpangad suuna rahapoliitika karmistamisele, aga aasta jooksul selgus, et euroala hinnakasv oli selgelt jäämas allapoole 2%-lise inflatsiooni eesmärki, mistõttu otsustasime Euroopa Keskpanga nõukogus pakkuda majandusele rahapoliitika abil täiendavat tuge intressikärpe ning varaostukava mahtude suurendamise kaudu. Äärmiselt leebe rahapoliitika on oluline tegur, miks laenukasv on püsinud tugev ning ettevõtete rahastamise hind soodne. Viimastel kuudel oleme Euroopa Keskpanga nõukogus astunud samme selleks, et ka kriisiajal oleksid rahastamistingimused jätkuvalt soodsad, sõltumata kasvanud ebakindlusest turgudel. Muu hulgas oleme käivitanud laiaulatusliku erakorralise ja ajutise varaostukava pandeemia mõjude leevendamiseks. Samuti oleme otsustanud pakkuda pankadele parematel tingimustel laenu. Seda kõike ikka selleks, et pangad saaksid omakorda soodsamatel tingimustel ettevõtetele ja majapidamistele laenu anda. Lisaks toetavad ettevõtete rahastamist praegu mitmesugused riiklikud garantii- ja tugimeetmed. Karantiini mõjude leevendamiseks valitsuste tehtavad täiendavad kulutused kasvatavad Euroopa riikide avaliku sektori võlakoormust arvatavasti umbes 10–15%. Tegemist on enneolematu eelarvestiimuliga ning loomulikult tuleb seda kasutada võimalikult tõhusalt.

Pandeemiast ei ole jäänud puutumata ka Eesti majandus. Esimesed mõjud ilmnesid vahetult pärast eriolukorra kehtestamist ja viiruse leviku ohjamiseks võetud meetmete rakendamist märtsikuu keskel. Eestis ja mujal kehtestatud piirangud tõid kaasa tõrkeid tarneahelate toimimises. Kaubanduskeskuste sulgemine ja nõudluse vähenemine mõjutasid vahetult jaekaupmehi. Samuti on koroonaviirus raputanud tugevalt siinset tööturgu, eriti teenindussektoris. Kui võrrelda suures pildis praegust kriisi eelmise kriisiga, siis praegu on kõige enam pihta saanud teenindussektor, eelmise kriisi ajal oli selleks ehitus- ja kinnisvaravaldkond. Selle taustal on Eestis hetkel vist kõige päevakajalisem küsimus see, kuidas koroonaviiruse leviku piiramise majanduslike mõjudega toime tulla. Valitsuse senised kriisimeetmed on aidanud alles hoida töökohti ja leevendanud töötuse kasvu. Ettevõtted on saanud palgahüvitist juba 120 000 töötaja ehk iga viienda Eesti töötaja eest. Majutuses ja toitlustuses on saanud palgatoetust iga kolmas töötaja viiest, töötlevas tööstuses iga neljas töötaja. Ilma riigi toeta oleks tööpuudus kasvanud hüppeliselt. Kriisi tõttu kahanevad maksutulud ja kasvavad kulutused sotsiaalhoolekandele. Võib prognoosida, et senisest suurem surve riigieelarvele püsib ka eelolevatel aastatel. Kuna koormus valitsussektori eelarvele on väga suur, tuleb maksumaksja raha kulutada

võimalikult tõhusalt ja suunata see eelkõige nendesse valdkondadesse, mis aitavad vältida pikaajalist kahju majandusele ja toetada Eesti majanduse kohanemist kriisijärgse maailmaga.
Nii Eesti kui ka teiste riikide majanduse taastumine sõltub paljuski sellest, milliseid piiranguid pidid riigid viiruse leviku piiramiseks kasutama ja kui kaua need kehtivad. Hindasime piirangute kestuse mõju majandusele Eesti Panga makromudelis kahe stsenaariumi kaudu. Kui piirangud oleksid kehtinud maikuu alguseni, tähendanuks see majandusele 2020. aastal umbes 6% majanduslangust. Seevastu augusti alguseni kehtinud piirangute puhul oleks languseks kujunenud 14%. Ehkki praeguseks on piiranguid oluliselt leevendatud, mõjutavad need nüüdki majandustegevust ning inimesed on suuremaid oste planeerides tõenäoliselt veel mõnda aega ettevaatlikud. Kuna Eesti majandus on suunatud ekspordile, siis sõltub siinse majanduse taastumine suuresti ka meie peamistel sihtturgudel toimuvast.
Eelnev jutt rääkis pigem majanduse aeglase taastumise kasuks, kuid siiski on võimalik välja tuua ka mõned majanduse kiiremat taastumist toetavad aspektid. Eesti tänane olukord on 2008.–2009. aasta kriisiga võrreldes selgesti parem, sest majanduses ei ole suurt tasakaalustamatust ja nii Eesti majandus- kui ka finantssektor olid enne kriisi tervikuna tugevas seisus. Samuti ei saa välistada, et sügav üleilmne majanduslangus osutub ajutiseks ning et selle aasta teisest poolest alates võib piirangute leevendamise korral näha riigiti kiiret taastumist. Taastumisel mängivad kindlasti olulist rolli valitsuste ja keskpankade toetusmeetmed, aga määramatus on kokkuvõttes väga suur.
Peatun lühidalt ka finantssektoriga seotud küsimustel, kuna panganduses esinevad probleemid võivad halvemal juhul võimendada probleeme ka ülejäänud majanduses ning hästi toimiva finantssektorita oleks kriisist taastumine kindlasti palju vaevalisem. Eesti Pank vastutab Eestis makrofinantsjärelevalve teostamise eest, mille eesmärk on suurendada finantssüsteemi vastupanuvõimet, et ka rasketel aegadel ei katkeks majanduses ligipääs laenudele. Selleks on Eesti Pank kehtestanud pankadele täiendavad kapitalipuhvri nõuded ja ka üldised põhimõtted, mida pangad peavad eluasemelaene väljastades järgima. Üldiselt on Eesti kommertspangad finantsiliselt tugevas seisus, seda nii teiste riikide pankade kui ka viimatise kriisiajaga võrreldes. Sellegipoolest otsustasime märtsis Eesti Pangas probleeme ennetavalt pankade kapitalinõudeid leevendada ning viia süsteemse riskipuhvri nõude 1%-lt 0%-ni. See vabastab pankade jaoks 110 miljonit eurot kapitali, mis võimaldab neil keerulisel ajal pakkuda inimestele ja ettevõtetele täiendavaid laene või katta laenukahjumeid, mis mõningase viiteajaga kindlasti pankadeni jõuavad. Lisaks andsime koos Finantsinspektsiooni ja Euroopa Keskpangaga pankadele selge signaali, et ajal, kui regulaatorid pankade kapitalinõudeid leevendavad, ei ole panga omanikest õige dividende makstes kapitali omakorda nõrgendada.
Väga oluline on olnud see, et pangad on pakkunud klientidele paindlikult maksepuhkust ja suutnud seejuures ühiselt kokku leppida, et laenude maksegraafikuid muutes ei tõsteta suurenenud riskidest hoolimata intressimäärasid ega küsita tavapärast lepingu muutmise tasu. See on pakkunud kriisi ajal olulist leevendust nii ettevõtetele kui ka näiteks eluasemelaenu võtnud peredele. Samas tähendab kõigile soovijatele maksepuhkuse võimaldamine seda, et esialgu ei ole nende klientide hulk, kes laenu tagasimaksmisega võivad püsivalt raskustesse jääda, eriti hästi tajutav. Seega võib probleemsetest laenudest tulenev kahjum avalduda panganduses alles mitme kvartali pärast. Tähelepanuväärne on aga see, et pangad olid võimelised pea kõigile soovi avaldanud klientidele maksepuhkust andma, kasutamata riigi poolt KredExi kaudu pakutud täiendavaid käendusi. Ühelt poolt olid pangad sunnitud reageerima kiiremini, kui said kinnitatud riiklike käenduste tingimused, teisalt on praeguseks kinnitatud käenduste tingimused sellised, et pangad ei pea nende kasutamist majanduslikult mõistlikuks. See aga ei tähenda, et KredExi käenduste järele vajadus puuduks. Lähemal ajal oleks mõistlik leppida koostöös pankadega kokku täpsemad tingimused, eelkõige just ettevõtete uute likviidsuslaenudega seoses, mille järele kasvab vajadus tõenäoliselt juba pärast kokkulepitud maksepuhkuste lõppu. Mõistlikel tingimustel pakutav KredExi käendus annaks sellisel juhul võimaluse oma tegevuse jätkamiseks täiendavat laenu saada ka nendel ettevõtetel, kelle riskid majanduskriisi kestes võivad ühe kommertspanga vaatenurgast olla muidu liialt suured.
Lubage mul anda lühike ülevaade ka keskpanga tegevusest koroonakriisi ajal. Meie jaoks üks kriitilisemaid küsimusi on seotud elutähtsate teenuste tagamisega. Õnneks ei mõjutanud pandeemiast tulenenud kriis vahetult maksete toimimist ega sularaharinglust. Olime selleks siiski valmis ja saime hakkama ka eriolukorra alguses lühiajaliselt kasvanud sularahanõudlusega. Eriolukorra ajal olid aga nii sularahanõudlus kui ka maksete mahud pigem tavapärasest väiksemad, alles nüüd on need hakanud taastuma. Koostöös pankadega leidsime võimaluse avaldada kiirstatistikat selle kohta, kuidas on kriisi

käigus muutunud sularaha kasutus ja maksete tegemine. See info on kättesaadav Eesti Panga veebilehel. Nagu juba mainitud, viisime kõikidele pankadele kehtiva nn süsteemse riski puhvri 0%-ni, mis vabastas pankade jaoks lisakapitali laenukahjumi katteks ja uute laenude andmiseks. Märtsi lõpus koostasime juba viidatud kiirhinnangu selle kohta, kui sügavaks võib majanduslangus sel aastal kujuneda. Samuti pakkusime välja soovitused, milliste põhimõtete järgi tasub riigil majandust toetada. Meie peamine sõnum oli see, et ettevõtete pankroti vältimisele ja inimeste sissetulekute kaitsmisele suunatud esmased meetmed peaksid olema võimalikult vahetu mõjuga, kiiresti rakendatavad ja ajutised. Tegime kriisi ajal tihedat koostööd ka Riigikogu ja valitsusega, et keskpanga soovitusi selgitada ja pakkuda konstruktiivseid kommentaare majanduse toetamise plaanidele.
Loomulikult pidime kohanema ka organisatsioonina, luues kiiresti tehnilised võimalused rohkematele töötajatele kodukontoris töötamiseks ning kasutades teineteisest eraldatud meeskondade põhimõtet kriitiliste funktsioonide korral, kui kaugtöö ei ole võimalik. Ka sellega saime hakkama ning sarnaselt paljude teiste organisatsioonidega mõtleme juba selle peale, mida eriolukorras töötamise kogemusest õppida ja mida sellest oma töökorralduses edaspidigi kasutada.
See ei ole küll otseselt eriolukorraga seotud, aga oleme oma eelmisel aastal uuenenud juhatusega hakanud üldisemalt üle vaatama Eesti Panga lähiaastate strateegiat. Ühe olulise asjana mõtleme selle peale, kuidas olla majanduspoliitilistes küsimustes võimalikult hea nõuandja valitsusele, aga ka poliitikakujundajatele laiemalt. See on meile seadusega pandud ülesanne ja me suhtume sellesse tõsiselt. Tahame pakkuda sõltumatut ja asjatundlikku analüüsi ja kommentaare olulistes majanduspoliitilistes küsimustes ning tuua kokku eksperte ja poliitikuid majanduspoliitilise debati pidamiseks. Eelmise aasta näiteks selles vallas oli Eesti Panga mõjuanalüüs pensionisüsteemis kavandatavate muudatuste kohta ning koostöös IMF-iga korraldatud seminar, kus välisekspердid lahkasid eri riikide pensionisüsteemide häid ja halbu külgi. Eriolukorra tõttu lükkus edasi arutelu, mida olime planeerinud pangateenuste kättesaadavuse teemal tulenevalt olukorrast, kus mitmed ettevõtjad kurdavad pankade liigse konservatiivsuse üle hiljutiste rahapesuskandaalide valgel. Üks teema, mille majanduslikke mõjusid tasub samuti põhjalikumalt vaagida, on näiteks välistööjõuga seonduv.
Lähiajal on Eesti Panga tähelepanu eelkõige sellel, kuidas toetada majanduse kriisijärgset taastumist – nii osaledes rahapoliitika kujundamisel euroala jaoks kui ka mõeldes kaasa Eesti majanduspoliitiliste valikute tegemisel. Oleme jõudmas sellesse kriisi etappi, kus tuleb teha järjest keerulisemaid valikuid, keda ja millisel moel riiklikult toetada. Koroonakriisi saabudes oli mõistlik tagada esmane tugi kõigile ettevõtetele ja inimestele, kes ootamatult kaotasid suure osa oma senisest sissetulekust, seevastu kriisist väljumisel tasub olla valivam ja riigi tuge täpsemini suunata. Esiteks läheb kõigi ettevõtete ühetaoline toetamine maksumaksjale liialt kalliks ja teiseks võib see majandusele pikas perspektiivis lausa kahjulik olla, kuna töötab vastu paratamatult tarvilikule majanduse kohanemisele uute tingimustega. Tark on teha täna selliseid otsuseid, mis on suunatud just sellele, et kohanemine uute oludega oleks võimalikult edukas nii ettevõtetele kui ka ühiskonnale tervikuna.
Ma toon välja vaid paar valdkonda, mille tähtsus saab kriisi järel olema ilmselt senisest suurem ja millesse võiks riiklikult tugevasti panustada. Need mõtted ei ole uued. Esiteks on tõenäoliselt veelgi olulisemaks muutumas majanduse digitaliseerimine. Näiteks võiks kaaluda ulatuslikumat hästi suunatud tuge Eesti mahajäämuse ületamiseks tööstuse digitaliseerimisel. Kriisijärgne aeg võib Eesti tootmisettevõtetele pakkuda uusi võimalusi, kuna globaalsed tarneahelad hakkavad muutuma ja me peame olema valmis sellest võimalusest kinni haarama. Samuti tasub panustada sellesse, et kvaliteetne andmeside ulatuks igasse Eesti nurka. Teiseks tuleb senisest enam toetada inimeste ümberõpet, sest tööpuudus kasvab ja majanduse jaoks vajalikud töökohad muutuvad. Tasub investeerida sellesse, et inimeste oskused vastaksid võimalikult hästi tööturunõuetele, sest nii saame kasvatada Eesti inimeste heaolu. Olgu ka öeldud, et kui palgatoetused kestavad liiga kaua, siis on võimalik, et maksumaksja rahaga pikendatakse nende ettevõtete tegevust, kes muutunud oludes ei ole elujõulised. Mõistlikum on pakkuda inimestele sotsiaaltoetusi käsikäes ümberõppega ja anda võimalus uute töökohtade tekkeks. Kolmandaks tasub ulatuslikumaid investeerimisprojekte käivitades mõelda, kas need toetavad ka näiteks kliimaeesmärke, mida Eesti riik on lubanud järgida ja mille saavutamine nõuab paratamatult olulist panust nii riigilt kui ka erasektorilt.
Lisaks juhin tähelepanu sellele, et just suurematele ettevõtetele laenude või käenduste kaudu riigi tuge pakkudes oleks tark võtta arvesse turuosaliste hinnanguid selle kohta, kas konkreetne ettevõte ja ärimudel on ka tulevikus konkurentsivõimelised. KredExi või MES-i kaudu tasub ettevõtetele pakkuda käendusi, eelkõige osalisi käendusi, mitte niivõrd otselaene. Sellisel juhul säilib kasuliku

topeltkontrollina siiski ka panga kui laenuandja hinnang ettevõtte pikaajalise elujõulisuse kohta. KredExi ja MES-i pakutavate laenude tingimused ei pruugikski olla väga soodsad, sest need peaksid olema mõeldud eelkõige n-ö viimase võimalusena kasutamiseks sellistele ettevõtetele, kes pangast laenu ei saa. Samas, käenduste puhul peaksid tingimused olema sellised, et pankadel oleks neid ka tegelikult mõistlik kasutada. Suuremate ettevõtete toetamisel oleks veelgi parem, kui riigi rahalise toe eelduseks oleks ka omanike või uute investorite samaaegne täiendav panustamine. Eelnevaga seoses peaks riik lähtuma strateegiliste sektorite ja ettevõtete puhul eesmärgist, et toetatakse üksnes strateegiliselt olulise äri jätkamist, mitte konkreetsete ettevõtete seniseid omanikke. Keerulises olukorras kaasneb suurettevõttele raha laenamisega kindlasti oluline risk ja maksumaksjal on õigus oodata selle riski eest õiglast hüvitist, vastasel juhul läheb toetus sisuliselt ettevõtte senistele omanikele. Seega võiks riik suuremate ettevõtete puhul mitte lihtsalt soodsat laenu anda, vaid nõuda neilt näiteks õigust omandada kokkulepitud tingimustel ettevõttes teatav osalus.
Need olid mõtted, mida minu hinnangul tasub järgmiste tugimeetmete kujundamisel kaaluda. Peame meeles pidama, et me ei saa riiklike kulutustega täielikult asendada kriisi tõttu kokkutõmbunud erasektori nõudlust, me saame vaid pehmendada kriisi mõju ja luua paremad tingimused majanduse taastamiseks. Täpsemaid võimalusi jõuame kindlasti lähiajal põhjalikumalt kaaluda. Oleme Eesti Pangas valmis nii nende arutelude pidamiseks kui ka kõigi teiste meile seadustest tulenevate ülesannete võimalikult heaks täitmiseks. Aitäh! Vastan hea meelega teie küsimustele.

10:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud Eesti Panga president! Teile on ka küsimusi. Aivar Sõerd, palun!

10:29 Aivar Sõerd
Austatud juhataja! Austatud Eesti Panga president, tänan teid selle põhjaliku ettekande eest! Selles ettekandes rõhutasite te kahel korral oma rolli nõuandjana valitsusele ja poliitikakujundajatele majanduspoliitika küsimustes. Olge nii kena ja andke meile nõu! Eelmisel nädalal kiitis Euroopa Komisjon heaks või tuli välja ettepanekuga võtta vastu 750 miljardi euro suurune päästepakett, mis peaks jõudma aruteluks ka meie laudadele. Selle päästepaketi määrav element või määrav tingimus on see, et Euroopa Komisjoni väljastatavad liikmesriikide ühised võlakirjad ei hakka kajastuma liikmesriikide võlastatistikas. Kas te kiidate sellise praktika heaks? Kas siin ei peitu suuri riske olukorras, kus riikide võlad on enneolematult kõrgel tasemel ja aina kasvavad? Kas te kiidate heaks asjaolu, et selle ülla päästepaketi element on see, et võlad ei hakka kajastuma liikmesriikide statistikas?

10:30 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh!

10:30 Eesti Panga president Madis Müller
Mis puudutab Euroopa Komisjoni eelmise nädala ettepanekut, siis ma arvan, et ühelt poolt peame nõustuma sellega, et Euroopale oleks kasulik, kui suudaksime ühiselt ja koordineeritult pingutada selle nimel, et Euroopa kriisist võimalikult hästi välja tuleks. See on lõpuks ka Eesti majanduse huvides. Arutleda võib siin loomulikult selle üle, et kui ühiselt Euroopa Komisjoni nimel võlakirju emiteerides raha laenatakse, siis millised täpselt peaksid olema laenamise või toetuste jagamise tingimused. Ma arvan, et see on siin kindlasti problemaatilisem pool. Juhul, kui raha laenatakse ühiselt ja seda tagastamisele mittekuuluvate toetustena valitsustele jagatakse, võib finantsdistsipliin osutuda nõrgemaks ja seetõttu on keskne raha kulutamise kontroll edaspidi ilmselt tähtsam. Selle paketi kohta mainin veel seda, et minu arvates on oluline ka see, et praegu käsitletakse seda paketti selgelt ajutisena, nii mahuliselt kui ka ajaliselt piiritletuna.
Mis puudutab konkreetset küsimust võla kajastamise kohta, siis on tõsi, et statistiliselt ei kajastu Euroopa Komisjoni laenatud raha otseselt valitsuste võlakoormas. Aga ma arvan, et peaksime sisuliselt meeles pidama, et tegelikult on igal Euroopa riigil – sh Eesti riigil, Eesti valitsusel – osa selle ühiselt laenatud rahaga kaasnevast vastutusest laenu tagasimaksmisel. See on edaspidi kindlasti arutelukoht, et kui raha on ühiselt laenatud, ka meie osalusel, ja me saame niimoodi laenatud raha ka ise kasutada, siis kuidas suhestada seda ülejäänud Eesti riigieelarve kuludega. Ja juhul, kui saame asendada osa riigieelarve kulutusi sellisel moel, ühiselt laenatud rahaga, siis võib-olla oleks kohane oma riigieelarve kulutusi planeerides olla pisut konservatiivsem. Aga ma saan aru, et see on puhtalt statistikareeglitest

tulenev asjaolu. See ei pruugi kajastuda statistiliselt riikide võlakoorma numbris, mis aga ei tähenda, et meil poleks vastutust selle laenu teenindamisel.

10:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urmas Kruuse, palun!

10:33 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Te märkisite oma ettekandes, et ka Eesti Pank on Eesti riigi eelarvesse andnud rekordilise panuse – see oli vist 19 miljonit, kui ma õigesti mäletan. Aga tundub, et sellest on Jüri Ratase valitsustele olnud vähe, sest väga suur osa sellest nn meetmepaketist läheb ju ikkagi eelarveaukude katmiseks, mis tegelikult on probleem. Selle koha pealt võiks öelda, et viimased valitsused ei ole Eesti Panga nõuannet kuulda võtnud. Aga teine teema, mis te märkisite, oli seotud võõrtööjõuga. Mul on selline küsimus, et arvestades toodete konkurentsi, ettevõtete konkurentsi, ka tööjõu konkurentsi, siis millisel kombel õnnestuks Eesti valitsusel viia ellu poliitikat, mille korral me saaksime hakkama ilma välistööjõuta. Kas te näete sellel perspektiivi? Majandusloogika ütleb, et sellel ei saa olla pikaajalist suuremahulist perspektiivi. Milline on teie arvamus?

10:34 Eesti Panga president Madis Müller
Nagu ma mainisin, arvan ma, et võõrtööjõuga seonduv vääriks täiesti eraldi põhjalikumat arutelu. Aga kommenteerin seda lühidalt. Kõigepealt ütlen taustaks, et tahan kommenteerida siiski ainult majanduslikku mõju, mis võõrtööjõu kasutamisega kaasneb, ja et me räägime ainult väljastpoolt Euroopa Liitu tulevatest töötajatest, kuna Euroopa Liidu sees on liikumine vaba. Seda silmas pidades arvan, et üldiselt peaks võõrtööjõu panust ja vajalikkust võõrtööjõu järele hinnates küsima endalt, kas konkreetses valdkonnas välistöötajad tinglikult täiendavad Eesti tööturgu, luues uusi võimalusi ja kohalikele inimestele töökohti, või on vastupidi – nad asendavad Eesti töötajaid ja teevad ära sama töö, mille jaoks oleks meil ka Eestis inimesed olemas, lihtsalt odavamalt. Sellest sõltub konkreetsel juhul ka välistööjõu mõju. Esimesel juhul, kui tegemist on inimestega, kes loovad uusi töökohti, tundub mulle nii, et puhtmajanduslikult saab mõju olla ainult positiivne. Teisel juhul, kui on olemas kohalikud inimesed, kes võiksid sedasama tööd teha, aga kellele pakuvad konkurentsi väiksema palgaga leppivad väljastpoolt Euroopa Liitu tulevad töötajad, siis nende jaoks see, kui sisserändajad teevad sama tööd odavamalt, hea ei ole. Ma arvan, et seda kõike tuleks välistööjõust rääkides üldise raamistikuna silmas pidada. Lisaks võib tööturule avaldatav mõju oleneda ka tööturu ja majanduse üldisest olukorrast. Juhul, kui majanduses on väga head ajad ja kõik Eesti töötajad on juba hõivatud, on ettevõtjatel vajadus välistööjõu järele suurem. Praeguses olukorras, kus Eestis on tööpuudus mõnevõrra suurem, on see pinge võib-olla pisut väiksem. Aga siiski tasub endalt küsida, kas meil on ka selliseid välistöötajaid, kes reaalselt meie tööturule positiivset mõju toovad ja kohalikele uusi töökohti loovad. Ma arvan, et vastus sellele küsimusele saab olla ainult jah.

10:37 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

10:37 Kristina Šmigun-Vähi
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Eesti Panga president! Mulle väga meeldis, et te tõite välja, et praegune olukord annab tegelikult uutele asjadele uued võimalused. Te tõite välja, et näiteks kliimale võiks rohkem tähelepanu pöörata, paljud ettevõtted võiksid oma äritegevuse ümber mõtestada ja seda kaasajastada. See oli väga tore. Aga minu küsimus on selline: kas te kiidate praegused sammud, mis Vabariigi Valitsus on teinud, heaks või, pehmemalt öeldes, kui te ise oleksite valitsuses, siis millele te suuremat tähelepanu pööraksite?

10:37 Eesti Panga president Madis Müller
Neid samme kriisiga hakkama saamiseks on astutud niivõrd palju, et ükshaaval ei jõua kõike kommenteerida. Aga keskendudes taas kord ainult majanduslikele ja majanduspoliitikat puudutavatele sammudele, siis sellega me Eesti Pangas nõustume, et olukorras, kus majandus läks nii järsult kriisi tulenevalt piirangutest, mis majandustegevusele nii Eestis kui ka teistes riikides kehtestati, oli jõuline ja

kiire toe pakkumine valitsuselt majandusele kindlasti vajalik ja põhjendatud. Kui vaatame näiteks käesolevaks aastaks prognoositavat riigieelarve defitsiiti, mis ulatub, ma arvan, kuni 10%-ni, siis umbes pool sellest tuleneb sellest, et riigi maksutulud sel aastal tõenäoliselt kahanevad ja ilma igasuguste täiendavate otsusteta sotsiaalhoolekandele tehtavad kulutused näiteks kasvavad. Aga täiendavalt umbes 5% SKP-st on nende lisameetmete mõju. Ma arvan, et suur osa neist, näiteks tööturumeetmed, mis olid suunatud inimestele, kes muidu oleks väga järsult võinud oma sissetuleku kaotada, olid kindlasti põhjendatud. Sama võib öelda ettevõtetele antud esmaste toetuste kohta, et pankrotilainet ära hoida. Kriitikat julgeks teha võib-olla KredExi käenduste tingimusi puudutava kohta, neid võis esialgu olla raske kohe täpselt paika saada ja mõelda, mis ka pankade jaoks kõige lihtsamini kasutatav oleks. Aga ma arvan, et keerulisem osa seisab meil alles ees – see, kuidas toetada majanduse kohandumist pärast esmase toe pakkumist. Siin on valikute hulk palju suurem ja ma arvan, et peab olema väga tähelepanelik, et eelarveraha võimalikult hästi kasutada ja seda toetust võimalikult hästi suunata.

10:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Sutt, palun!

10:40 Andres Sutt
Aitäh, hea juhataja! Hea Eesti Panga president, aitäh väga hea ettekande eest! Ma arvan, et Eesti Panga roll majanduspoliitilise nõuandjana on alati olnud oluline ja eriti oluline on see kriisiolukorras. Ma julgustan teid seda mandaati hästi tõsiselt kasutama ja jätkuvalt nõu andma. Kõik need tulevikku vaatavad teemad, mis te oma ettekandes esile tõite, on kindlasti olulised, sest riigid ei välju sellest kriisist ühetaoliselt. Ja selleks, et me jõuaksime majanduse mõttes järgmisele arengutasemele, selleks, et me ei jääks lõpmatuseni tiksuma kuhugi 80% peale Euroopa Liidu tööjõu tootlikkuse keskmisest tasemest, on kindlasti vaja majandust arendada. Aga minu küsimus on KredExi meetmete kohta. See on kõige suurem osa abipaketist, mis, nagu te ütlesite, pole hästi tööle hakanud. Mis on need üks, kaks või kolm kõige olulisemat asja, mida KredExi parameetrite puhul peaks muutma?

10:41 Eesti Panga president Madis Müller
KredExi käendustest ja laenudest rääkides – nagu ma oma ettekandes mainisin – tundub mulle, et esiteks on mõistlikum mitte suunata nii palju ressurssi KredExi või MES-i kaudu otselaenude andmisse, vaid pigem pakkuda käendusi, kuna seeläbi on sama rahasumma eest võimalik saavutada suurem efekt ja toetada rohkem ettevõtteid. Aga rääkides käendustest, mille puhul põhiline tõrge on tekkinud, on probleemiks konkreetne säte, mis seab koguvastutuse piiri iga panga puhul, kes KredExi käendusi kasutab, 15%-le kogu käendatud portfelli mahust. Näiteks kui üks kommertspank kasutab käendusi 100 miljoni euro ulatuses, siis tegelikult on maksimaalne efektiivne käendus tema puhul 15 miljonit, mitte 80–90% käendatud laenu mahust, nagu on tavapärane. See muudab pankade sõnul selle kasutamise majanduslikult vähemõistlikuks, mistõttu on seda ka üsna vähe tehtud. Ma saan aru, et see signaal on ka KredExi nõukogust valitsuseni jõudnud ja hetkel arutatakse, kas seda 15% piirangut võiks tõsta või uute laenude puhul hoopis ära jätta. Varem, kui KredEx ettevõtetele käendusi andis, ei olnud sellist kahjumilimiiti seatud ja seetõttu ei ole kriisiajal nende tingimuste karmistamine, võrreldes tavapärastega, võib-olla põhjendatud.

10:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kalle Grünthal, palun!

10:43 Kalle Grünthal
Lugupeetud istungi juhataja! Austatud Eesti Panga president! Mul on teile küsimus ja ka omamoodi väikene ettepanek. Teatavasti otsustas valitsus seoses pandeemiaga anda ettevõtjatele riigiabi, et nad pankrotti ei läheks. See on igati tervitatav. Küll aga hämmastas mind reaktsioon, mis tuli väliskapitalil põhinevatelt pankadelt, kes teatasid, et selliste ettevõtete töötajad, kes on riigiabi saanud, enam eluasemelaenu ei saa, kuna need ettevõtted ei ole jätkusuutlikud. Ehk ütleme nii, et vanasõna "kel võim, sel õigus" muutus ütlemiseks "kel raha, sel õigus". Mul on selline ettepanek – tegelikult signaal, mis välispankadelt tuli, oli ju Eesti majandusele kahjulik –, et kas me ei peaks selle sõnumi baasil moodustama oma Eesti panga, kes seisaks Eesti ettevõtjate eest.

10:44 Eesti Panga president Madis Müller
Eesti Panka esindan mina, aga eks meil on ka kommertspankade hulgas Eesti kapitalil põhinevaid panku, kes tegelikult kasvavad kiiresti ja on ka oma turuosa järjest suurendamas. Mis aga puudutab konkreetset viidet pankade seisukohale eluasemelaenu võtjate puhul – kas nad peaksid arvesse võtma seda, et inimene on saanud palgatoetust või kasutanud muid riigiabimeetmeid –, siis ma ei tea, et pangad oleksid välja kujundanud ühise seisukoha. Aga siin võib taustaks olla muidugi see, et ka riik on öelnud, et inimesele laenu andes peab järgima n-ö vastutustundliku laenamise põhimõtteid. Juhul, kui pangal on põhjendatud hirm, et ettevõte, kus inimene töötab, on sattumas raskustesse, mis tähendab, et inimese sissetulek võib olla ohus, siis mulle tundub, et ka vastutustundliku laenamise põhimõtted – kui on ikka näha, et võimalikul kliendil võib olla tulevikus vähem sissetulekuid – võivad mõjutada laenuotsust ja panga valmisolekut inimesele laenu anda. Tõenäoliselt viidati konkreetse juhtumi puhul just sellele põhimõttele.

10:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urve Tiidus, palun!

10:46 Urve Tiidus
Lugupeetud Eesti Panga president! Ma kasutan teie ütlust, et mullusest rääkimine mõjub kauge mälestusena millestki kaunist. Ütlesite seda oma kõnes. See on üsna valdav emotsioon riikides, kust pandeemia üle käis. Küsimus on siiski tuleviku kohta. Valitsuste ja keskpankade meetmed Euroopa Liidus ja väljaspool seda majanduskahjude leevendamiseks on igati asjakohased. Siiski manitsevad analüütikud ja kriitilisemalt mõtlevad majandusinimesed, et ülisuured laenud ja rahalised meetmed tekitavad valitsustes illusioone, et mitte öelda hasarti. Milliseid riske te näete, kui raha suunamine kriisi leevendamisse sünnitab äkki liiga egoistlikke poliitilisi ambitsioone? Need summad on suured.

10:47 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh! See on tõsi, et praeguses olukorras on nii valitsuste astutud sammud ja eelarvete täiendavad kulutused kui ka keskpankade pakutud tugi majandusele väga madalate intressimäärade näol ning valitsuste ja muude võlakirjade ostmise kaudu tõesti andmas sellist väga olulist ajutist tuge majanduskasvule või languse vältimisele. Aga edaspidise suhtes on kindlasti õige see, et me peame olema tähelepanelikud, et need meetmed jääksid ikkagi ajutiseks, sest nagu ma oma kõnes viitasin, kasvab Euroopa riikide võlakoorem tõenäoliselt selle kriis järel keskmiselt umbes 10–15%. Paljudes riikides oli see juba väga madal. Eks me keskpangana peame endale aru andma, et valitsuse võlakirjade ostmine ei saa kesta lõputult. Ja kui me nüüd oleme kriisist väljumas, peab kindlasti ka Euroopa Keskpank hakkama nendest valitsuse võlakirjade ostu programmidest väljuma. See paneb valitsused olukorda, kus on vaja oma rahaasju taas palju konservatiivsemalt planeerida, ja kui seda ei tehta, siis võivad mõned riigid võla teenindamisega raskesse olukorda sattuda. Selles mõttes on probleemipüstitus kindlasti õige ja seda peavad silmas pidama nii valitsused riigieelarveid planeerides kui ka Euroopa Keskpank ja teiste riikide keskpangad. Meil tuleb nendest võlakirjade ostu programmidest piisavalt kiiresti välja tulla.

10:49 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Ruuben Kaalep, palun!

10:49 Ruuben Kaalep
Aitäh, hea juhataja! Auväärt ettekandja! Eesti ja Euroopa rahandust mõjutavad paratamatult globaalsed protsessid ja globaalse rahasüsteemi olemus. Kui me vaatame globaalset rahanduse olukorda, siis on pilt väga muret tekitav – oli seda juba enne koroonapandeemiat. Käesoleva aasta alguses jõudis globaalne võlakoorem maailma ajaloo kõige kõrgemale tasemele. Globaalne võlakoorem on 252 triljonit dollarit ja see moodustab 322% kõigi riikide kogutoodangust. Selle põhjuseks on valitsev võlapõhine rahasüsteem, mis võimaldab erapankadel laenudena emiteerida katteta raha ja keskpankadel neid võlgu uue rahaga kinni mätsida. Kas teie tunnetate koos minuga, et selline rahasüsteem ei ole jätkusuutlik? Kui jah, siis milliseid poliitilisi otsuseid tuleks teha, et rahasüsteemi reformida?

10:49 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Minu hinnangul ei ole tänane rahasüsteem, mis on sisuliselt kasutusel peaaegu kõigis maailma riikides, olemuslikult probleemne, et seda peaks põhimõtteliselt hakkama taas kuidagi tagasi pöörama ja minema mingite varasemate standardite juurde. Küll aga on probleem selles, millele juba eelmine küsimus viitas, et me võime sattuda olukorda, kus valitsused pikka aega kulutavad rohkem, kui võimaldavad nende maksutulud ja muud sissetulekud. Valitsuse võlakoorem kasvab liiga suureks. Ja teisalt on ka keskpangad praegu väga aktiivselt näiteks valitsuse võlakirju kokku ostnud, seeläbi majandusse lisaraha suunanud ja valitsuse laenamist kaudselt toetanud, Ka sellega on võimalik õigel ajal mitte piiri pidades liiale minna ja tekitada finantssüsteemis palju ebastabiilsust. See, et me nüüd suudaksime seda kõike õigel ajal tagasi keerata – ma arvan, et see on küll oluline. Selles mõttes riske täna rahandussüsteemis kindlasti on, aga ma ei ütleks, et see oleks kuidagi olemuslikult valesti üles ehitatud.

10:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jürgen Ligi, palun!

10:51 Jürgen Ligi
Aitäh! Härra Müller! Kui mina saaksin valitsusele nõu anda ja ta mind kuulaks, siis ma ütleks majanduse mõjutamise kohta umbes neli asja. Esiteks, piirangud, sh tööjõupiirangud, on suur pidur. Teiseks, energiaaktsiiside alandamine on väga kallis ja väga ebaefektiivne. Kolmandaks, teise sambasse kogumise peatamine ja kompenseerimine on kallis ja ebamõistlik. Neljandaks, teie kriisipakett seisab, KredExi raha on hangunud. Palun nõustuge minuga või vaielge vastu ja kommenteerige!

10:52 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et nii mõndagi asja me oleme Eesti Pangana juba kommenteerinud. Kõigepealt, KredExi puhul tõesti tasub käenduste tingimused üle vaadata. Ma saan aru, et see sõnum või arusaamine on ka valitsuseni jõudnud, ja loodetavasti seda kavandatakse. Mis puudutab kogumispensioni maksete peatamist, siis selleski asjas oli ka Eesti Panga kommentaar pigem skeptiline, kuna seal me nii vahetut seost kohest mõju omavate vajalike majandusmeetmetega ei näinud. Selles mõttes olen ma ka selle punktiga valmis nõustuma. Mis puudutab aktsiise, siis üldiselt me oleme Eesti Pangana proovinud maksupoliitikasse mitte liiga palju sekkuda, kuna seal on tõesti juba nii palju võimalikke poliitilisi valikuid, mis on ka, ütleme, parteipoliitilised ja võib-olla maailmavaatest sõltuvad. Me tahaksime riigieelarvest rääkides piirduda pigem sellise üldise riigieelarve tasakaalu ja sobiliku eelarvemahu ning seeläbi majandusele avalduva mõju kommenteerimisega. Tööjõupiirangute teemal ma samuti juba kommenteerisin meie vaadet. Ma arvan, et see teema nõuab laiemat arutelu.

10:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
See nõuab laiemat silmaringi. Tiit Kala, palun!

10:54 Tiit Kala
Lugupeetud istungi juhataja! Austatud Eesti Panga president, tänan teid väga põhjaliku ülevaate eest! Aga minu küsimus puudutab Euroopa Liidu Komisjoni plaani võtta 750 miljardit laenu ning jagada suurem osa sellest, 500 miljardit, tagastamatu laenuna nn lõunariikidele ja väiksem osa, 250 miljardit, teistele liikmesriikidele, kuid tagasimaksmises peaksid kõik osalema solidaarselt. Uued liikmesriigid, nagu Eesti ja meie lähiriigid, ei ole põllumajandustoetuste osas solidaarselt seda toetust saamas, aga nüüd, kui on tegemist tagasimakse või laenuga, siis on solidaarsus mängus. Milline on teie arvamus, kas selle plaani õnnestumine võib neid uusi liikmesriike kahjustada?

10:55 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Mis puudutab Euroopa Komisjoni nn taastamisfondi ettepanekut, siis nagu ma ühele varasemale küsimusele vastates viitasin, ma ühelt poolt mõistan, et Euroopa Liidul on tõesti mõistlik koos pingutada, et sellest kriisist võimalikult tugevana välja tulla. Lõpuks on see ka Eesti huvides, et meie kaubanduspartneritel, teistel Euroopa Liidu riikidel samuti majandus võimalikult kiiresti taastuks. See, mis tingimustel ja kuidas seda täpselt tehakse, praegusel juhul ühiselt raha

laenates, on tõesti esmakordne – see, et seda tehakse niivõrd suures mahus, ühiselt komisjoni kaudu võlga emiteerides. Ma täiesti mõistan neid küsimusi, mis siin tekivad. Kui riiklikud kulutused on ikkagi valitsuste kontrolli all ja riigieelarvet paneb igaüks kokku ise, aga seda finantseeritakse ühiselt raha laenates, siis võib kindlasti tekkida oht, et finantsdistsipliin võib valitsustel olla vähem range kui olukorras, kus igaüks vastutab nii oma kulutuste kui ka tulude ja laenude eest ise. Seetõttu on sellist põhjalikku arutelu, kus see õige tasakaalupunkt asub, kindlasti õige pidada. Minu silmis leevendab seda muret kindlasti asjaolu, et tegemist on ajaliselt ja mahuliselt piiratud fondiga – see fond on tehtud konkreetselt sellest kriisist väljumise eesmärgil. Ja loomulikult eks Eesti riik, olles samuti pandeemiast mõjutatud, saab ka ise selle fondi raha kasutada. Need on need erisugused kaalutlused, mida minu arvates tasub ka Riigikogus põhjalikult vaagida, et Eesti riigi seisukoht kujundada.

10:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Annely Akkermann, palun!

10:57 Annely Akkermann
Hea juhataja! Lugupeetud Eesti Panga president, suur tänu huvitava ettekande eest, samuti nende ülevaadete ja publikatsioonide eest, mida te Eesti Panga koduleheküljel avaldate! Ma olen nende sage lugeja ja toetun oma artiklites tihti just sealt saadud andmetele. Need on asjakohased ja hästi esitatud. Suur tänu teile! Minu küsimus puudutab ühes teie publikatsioonis sisalduvaid andmeid. Nimelt, see kriis vähendas kõige enam seaduse jõuga kultuuri-, tervishoiu-, turismi- ja toitlustusäri – sealne käive on vähenenud 80%. Samal ajal on esimese lisaeelarve meetmed rahaliselt kõige suuremad siiski selliste investeeringute tegemiseks, mis toetavad ehitussektorit, see on meie eelmise kriisi kogemus. Minu küsimus on selline: kas 25 miljonit kultuurile ja 25 miljonit turismile on piisav, et see sektor, mis annab Eestis 8% SKT-st, elaks selle kriisi üle, või tuleks selle sektori toetuseks luua lisameetmeid?

10:59 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest ja positiivse tagasiside eest meie publikatsioonidele! Ma tunnen ennast natuke ebakindlalt, kommenteerides konkreetselt ühe sektori toetusi ja seda, kas need on piisavad või mitte. Eks see nii ole, et kõik majandussektorid on sellest kriisist mõjutatud. Samas on kindlasti tõsi, et turismi, hotellinduse ja toitlustusega seotud ettevõtete puhul on mõju olnud kõige vahetum. Võib-olla saab ka nende taastumine olema pikem, mistõttu vajavad selle valdkonna ettevõtted kriisi üleelamiseks tõenäoliselt suhteliselt rohkem tuge. Eks selle valdkonna ettevõtted saavad kasutada ka KredExi üldiseid meetmeid lisaks sellele konkreetselt turismisektorile suunatud osale, mis oli lisaeelarves. Ja näiteks ka Tallinkile pakutud täiendavat laenu võib käsitleda turismisektori toetamisena. Aga ma ei ole valmis väljendama Eesti Panga nimel arvamust, kas ühele või teisele sektorile peaks vastavalt rohkem või vähem eelarves raha ette nägema. Ma ütleks, et see on poliitiliste valikute küsimus ja nõuab natuke põhjalikumat süvenemist.

11:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Helmen Kütt, palun!

11:00 Helmen Kütt
Suur tänu, lugupeetud eesistuja! Austatud Eesti Panga president! Kõigepealt suur tänu väga huvitava ülevaate ja küsimustele vastamisel esitatud põhimõtete eest, muidugi ka väga põhjaliku 2019. aasta aruande eest, mis on huvitav lugemine. Tahan kindlasti edastada teie kaudu suure tänu ka Eesti Panga muuseumi töötajatele, kes teevad oma tööd suurepäraselt. Tagasiside muuseumi külastamise kohta on alati olnud väga positiivne, nii et kindlasti tänage ja tervitage neid. Minu küsimus puudutab seda, et oma aruande leheküljel 56 toote välja selle, et Eesti Pank on valitsuse nõuandja mitmetes olulistes majanduspoliitika valdkondades, ning te toote välja ka selle, et Eesti Pank ei pooldanud valitsuse kava muuta kogumispensionisüsteemis osalemine vabatahtlikuks ja lubada kogutud säästud pensionifondist välja võtta. Ja nüüd, kuna see on 2019. aasta ülevaade, toote te siin välja ka selle, et valitsuse jaoks tähendab teise samba vabatahtlikuks muutmine pikas ettevaates vananemisega seotud kulutuste

suurenemist. See oli nii 2019, kui kroonviirusest ei olnud veel märki. Mida seesama lause tähendab, vaadates praegust olukorda ja olles teadmatuses, kuidas tegelikult majandus edaspidi taastub või ei taastu?

11:02 Eesti Panga president Madis Müller

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti edastan tänusõnad Eesti Panga muuseumi töötajatele. Rääkides meie kommentaaridest kogumispensioni muudatuste teemal, siis eks needsamad järeldused ja seisukohad kehtivad sõltumata meid tabanud koroonakriisist endiselt. Kui ettepoole vaatavalt mõelda, mida nüüd silmas pidada või mis mõtteid võib meis see viimase paari kuu õppetund selles kontekstis tekitada, siis mulle tundub, et üks argument, mida nende muudatuste pooldajad varasemalt kasutasid, oli see, et Eesti majandusel läheb kindlasti palju paremini kui nendel finantsturgudel, kuhu pensionifondide kaudu on meie pensionisäästud investeeritud, ja seetõttu on Eestile panustamine alati kindlam. Nüüdne kriis näitas meile aga seda, et ka Eesti majandus on väga haavatav, ja kui vaatame näiteks Eesti majanduslangust, siis tõenäoliselt ei saa see olema sugugi väiksem kui Euroopa või muu maailma riikide kogetud keskmine majanduslangus 2020. aastal. Minu jaoks see veelgi tugevdab argumenti, et pensioniks säästes on mõistlik endale mingisugune puhver tekitada. Ma arvan, et see on õppetund meile nii riigi, ettevõtete kui ka üksikisikute tasandil – teatud puhvri omamine ja säästmine on mõistlik. Teisalt on hea omada sääste, mis on hajutatud ja mille korral ka riskid on hajutatud, mitte seotud ainult meie, Eesti käekäiguga. Seda need pensionifondid mõnes mõttes pakuvadki, sest pensionisäästud on investeeritud ka teistesse riikidesse ja erinevatele finantsturgudele.

11:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Alar Laneman, palun!

11:04 Alar Laneman

Austatud istungi juhataja! Väga austatud Eesti Panga president! See kriis näitas meile, kuidas üks kitsalt meditsiiniline probleem võib muutuda valdkonnaüleseks, kanduda muudesse sektoritesse ja põhjustada majandusprobleemi. Me ei tea, kuidas see jätkub ja mis siin võib veel lisanduda. Eesti riigis on riigikaitse loomisel või ehitamisel võetud aluseks laiapindsus. Mul on teile järgmised küsimused. Milline on Eesti Panga plaan rahu-, kriisi- ja sõjaajaks? Millised on need põhilised elemendid? Kas ja kuidas on see plaan seotud riigikaitsekavadega? Kas selle plaani üks osa võiks olla näiteks kullavarude suurendamine?

11:05 Eesti Panga president Madis Müller

Aitäh küsimus eest! Üks asi, millele me oleme tõesti väga palju tähelepanu pööranud, on see, et oleksime igasuguses olukorras – sõltumata kriisi olemusest – valmis pakkuma n-ö elutähtsaid teenuseid, milleks meie mõistes on eelkõige sularaharingluse tagamine ja elektrooniliste maksete töös hoidmine. See on olnud prioriteet. Teeme seda eelkõige koostöös kommertspankade ja sularahavedajatega, näiteks hommegi on plaanis üks järjekordne test Eesti ühe suure kommertspangaga. Mis puudutab reserve, siis me tõesti oleme mõelnud selle peale, kuidas tagada, et Eesti riigi välisvaluutareservid, mis seadusest tulenevalt on Eesti Panga hoida ja mida me ka haldame, oleks igas olukorras võimalikult hästi kaitstud. Aga selles, kuhu neid reserve investeerida ja kas näiteks kulla osatähtsus võiks olla suurem, oleme seni jõudnud seisukohale, et kuna eesmärk on ka reservide pikaajalist väärtust kasvatada, siis tuleks pigem eelistada instrumente, mis pakuvad n-ö jooksvat tulu, olgu siis tegemist võlakirjadega, mis maksavad intressi, või vähese aktsiaturgudele investeerimisega, kust on oodata dividenditulu ja stabiilset väärtuse kasvu. Ajalooliselt on meil ka kulda – mitte väga suures mahus reservidest –, aga viimasel ajal me selle osatähtsust kasvatanud ei ole. Seni oleme vähemalt oma aruteludes jõudnud seisukohale, et las see väike puhver olla siis kullas, ent mõtleme pigem selle peale, kuidas tagada kõigi inimeste jaoks maksete toimimine ja sularaharinglus ning see, et meil reservid põhimõtteliselt säiliksid, ükskõik kuhu need ka investeeritud ei ole.

11:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Anti Poolamets, palun!

11:07 Anti Poolamets

Austatud juhataja! Hea ettekandja! 2019. aasta suvel Eesti Panga välja antud ülevaates "Rahapoliitika ja majandus" leiti, et võõrtööjõu panus moodustas majanduskasvust kolmandiku. Selle põhjal on ajakirjanduses loodud mitmeid hirmustsenaariumeid, kuidas Eesti majandus võõrtööjõuta hakkama ei saa. President Kaljulaid väitis, et koguni 50% majanduskasvust tuli võõrtööjõust. Möödunud nädalal pani Postimehe artiklis need väited kahtluse alla Kristjan Järvan, kes ütles: "Selleks, et Eesti Panga analüüsis kasutatud loogika kehtiks, peaks igas valdkonnas olema hõive ja lisandväärtuse muutus ligikaudu võrdne. Sellist seost on aga äärmiselt keeruline välja lugeda – osal tegevusaladel on hõive ja lisandväärtuse muutused lausa vastandsuunalised." Kuidas te seda mõtet kommenteerite? Kui vaatan sedasama tabelit, mille Järvan välja tõi, siis tõepoolest ei ole nende kahe muutuja vahel jäika seost märgata.

11:08 Eesti Panga president Madis Müller

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt, jah, tolles Eesti Panga analüüsis, millele te viitate, me ütlesime, et tõenäoliselt oli välistööjõu panus sellel perioodil meie majanduskasvu kuni 1/3. See oli nii olukorras, kus Eesti tööjõuturg oli väga pingeline, selles mõttes, et inimesed olid hõivatud ja ettevõtjatel oli raske tööjõudu leida. Nii võimaldasidki väljastpoolt Eestit tulnud töötajad ettevõtjatel täiendavalt toota, oma tegevuse mahtu kasvatada. Sealt see loogika tuleb. Kuna on reeglid, mille kohaselt peab väljastpoolt palgatavate inimeste puhul tagama teatud palgataseme, siis on loogiline eeldada, et nad seda palka õigustavad ja toovad kaasa täiendava tootlikkuse. Sellest loogikast lähtudes sai Eesti Panga analüüs tehtud. Üldiselt on siiski mõistlik uskuda põhimõtet, et rohkemate inimestega on võimalik rohkem ära teha – kui meil on rohkem töötajaid, olgu nad väljastpoolt tulnud või mitte, siis tõenäoliselt on toodangu maht selle võrra suurem. Ma lugesin ka teie viidatud Postimehe artiklit, milles oli välja toodud, et lühikese perioodi jooksul võivad need lisandväärtused olla sektoriti väga erinevad. Kindlasti nii see ongi, eriti lühiajaliselt on võimalik näha palju kõikumisi. Aga meie selline tervikuna Eesti majanduses välistööjõudu hindav analüüs lähtus niisugusest lihtsast loogikast, et rohkemate inimestega on ettevõtetel võimalik rohkem toota, ja sellest sai tuletatud, kui suurt osa võis lisatoodangu puhul olla täitnud tööjõud, mis oli sel perioodil tulnud väljastpoolt Eestit. Aga ega seda väga täpselt arvutada loomulikult ei ole lihtne, seetõttu me ütlesimegi, et see oli kuni 1/3. Eks seal seda ebakindlust arvutuse täpsuse osas kindlasti ole.

11:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Sven Sester, palun!

11:11 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, ka mina tänan teid selle ülevaate eest! Minu küsimus on seotud varaostuprogrammidega. Ma vaatasin teie aruandest, et eelmisel aastal oli varaostuprogrammide kogumaht suurusjärgus 2,7 triljonit eurot, juba n-ö kogu Euroopa tasemel. Mis see varaostuprogramm siis tegelikult on? See on tegelikult ju rahatrükk, ja see rahatrükk muudetakse kellegi kohustuseks teie ees või teie nõudeks kellegi vastu. Sisuliselt on ikkagi tegemist rahatrükiga. Sellest tulenevalt ka minu küsimus: milliseid sõnumeid teie kui Eesti Panga president Euroopa Keskpanga aruteludel osaledes annate, et millised need mahud peaksid olema ja kas neid peaks hakkama piirama? Ma vaatan, et viimasel ajal olete te tegelenud reinvesteerimisega, et raha oleks turul endiselt alles. Ja ka näiteks riikide puhul – te ostate teistelt turgudelt riikide võlakirju kokku, ka nende riikide omi, kes elavad üle oma jõu. Kas me oleme natukene nagu sellises rattas, kus te tegelikult stimuleerite riikide enda kulusid? Mis te ise sellest asjast arvate?

11:12 Eesti Panga president Madis Müller

Aitäh küsimuse eest! Tõesti, varaostuprogrammide eesmärk on suunata majandusse lisaraha, hoida rahastamistingimused soodsana nii ettevõtete kui lõpuks kaudselt ka valitsuste jaoks. Selle kõige mõju on positiivne. Tegelikult me viimasel ajal mitte ainult ei reinvesteeri n-ö aeguvate võlakirjade summasid, vaid nüüd kriisi puhkedes sai käivitatud ka täiendav ajutine just pandeemia mõjude leevendamisele suunatud lühiajaline varaostuprogramm. Euroopa Keskpanga nõukogu toetas seda ühehäälselt. Kõik mõistsid, et majandus on euroalal tervikuna nii järsult kriisi langemas, ja oli näha, et ka rahastamistingimused on samal ajal järsult halvenemas. Nii ettevõtete kui ka valitsuste võlakirjade

intressimäärad tõusid kiiresti, eriti märtsi esimesel poolel. Keskpanga vaates tekkis olukord, kus rahapoliitika justkui ei tööta ja keskpanga eesmärk tagada soodsad rahastamistingimused ei jõudnud laenuvõtjateni. Sellest kaalutlusest lähtudes tehtigi need otsused ja varaostuprogramme suurendati. Aga nüüd küsimus selle kohta, kas sellega kaasnevad ka mingid riskid ja kuhu me võime siit pikas perspektiivis jõuda. Kindlasti on õige, et siin peab ka keskpank olema ettevaatlik. Sellised väga ulatuslikud varaostud ei saa toimida väga pikka aega. Kui majandused on taastumas, jätkuvad kindlasti ka Euroopa Keskpanga nõukogus arutelud, kas ja kuidas ja kui kiiresti nendest programmidest väljuda ja varaoste tagasi tõmmata, sest muidu võib tõesti keskpanga omatavate valitsuse võlakirjade maht ja ka teiste, ettevõtete võlakirjade maht, mis me oleme kokku ostnud, minna liiga suureks ja moonutada liiga palju turgude toimimist.

11:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

11:14 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Tahaksin küsida paljude asjade, ka KredExi hangunud oleku kohta jne, aga palju olulisem on praegu Merkeli ja Macroni hiiglaslik plaan. Teie missioon on, jah, tagada euroala ühtne rahapoliitika ja kõik muu selline oluline, aga ma küsin niimoodi: kas teie kui Eesti Panga president olete läbi lugenud need paar tuhat lehekülge, kus avaneb kogu see maastik oma mitmekesisuses – kõik see, kes ja kui palju ja mille arvel, ning see, kas Eesti peaks sissemakset oluliselt suurendama või väljamakset vähendama ja süsihappegaasimaksu järsult kasvatama jne? Kas te olete selle plaani läbi lugenud või on teil olemas mingisugune ülevaade, mis oleks veidi lühem kui 2000 lehekülge ingliskeelset teksti? Kui see on teil olemas, siis äkki saaksite seda ka meile tutvustada? Ja kui teil seda praegu ei ole, siis äkki 9. juunil meie komisjoni arutelule tulles võtate selle kaasa või räägite sellest muu hulgas oma kõnes? Mulle tundub, et see on praeguses olukorras ülioluline.

11:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh!

11:16 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! See on kindlasti oluline teema. Juba mitu teie kolleegi on selle kohta minu arvamust ka küsinud. Sellele konkreetsele küsimusele on lihtne vastata: ma tõesti ei ole seda mitut tuhandet lehekülge isiklikult läbi lugenud. Küll aga oleme Eesti Pangas kolleegidega arutanud, et – mõistes selle ettepaneku üldiseid parameetreid ja olles selle ideega tutvunud – millised selle mõjud võivad olla. Ma olen nõus, et kuna te tõesti olete mind järgmiseks nädalaks siia eelarveteemalisele arutelule kutsunud, siis võime sellest põhjalikumalt rääkida. Ma luban otsida ja vaadata, kas leiame mõne parema kokkuvõtte, mida teiega jagada.

11:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Riho Breivel, palun!

11:17 Riho Breivel
Hea juhataja! Lugupeetud ettekandja, aitäh hea sisuka ettekande ja vastuste eest! Minu küsimus lähtub sellestsamast eelmisest küsimusest, natukene 750 miljardist ja Euroopa laenupaketist. Kuidas liikmesriigid ikkagi peaksid selle puhul käituma? Milline on teie arvamus? Olles nende materjalidega tutvunud, niipalju kui olen suutnud, on mulle jäänud selline mulje, et kui Eesti riik laenaks ise raha, siis poleks laenuprotsent sugugi kõrgem, vaid võib-olla tuleks laen veelgi odavamalt kätte. Miks me peaksime üldse suures paketis osalema? Mis on teie arvamus?

11:18 Eesti Panga president Madis Müller
See, kui kõrge või madala intressimääraga Eesti riik täna ise võlakirjaturult laenata saab, selgubki meil tegelikult esimest korda üle väga pika aja – pikaajalise võlakirja puhul üldse esimest korda, kuna valitsus on esimest korda emiteerimas kümneaastast võlakirja. Eks seda siis saab võrrelda, millistel tingimustel Eesti riik ise laenu võtab ja millistel tingimustel on komisjoni fondist laenu võimalik saada. Aga kindlasti

põhinevad need kaalutlused siin millelgi enamal kui ainult sellel arvutusel, kas saaksime ise laenates raha soodsamalt kui selle taastefondi kaudu, kust tegelikult suurem osa ei tule ju mitte laenudena, vaid lausa otseste toetustena valitsustele. Pigem on siin küsimus selles, kui oluliseks me Eesti riigina peame Euroopa ühist pingutust kriisist väljatulemisel. Proovides Eesti poolt neid kaalutlusi hästi praktiliselt vaagida, siis eks ole ju teiste Euroopa riikide majanduse kiirem taastumine tegelikult ju ka meie huvides, sest siis saavad Eesti ettevõtted ja Eesti inimesed tööd ning Eesti eksport taastub kiiremini. Kõik need asjaolud peab kaalukausile panema ja teiselt poolt ka selle riski, et ühiselt raha laenates, ühiselt laenude tagasimaksmise eest vastutust kandes on see oht, et riikide finantsdistsipliin ei pruugi olla piisavalt range. Kindlasti peaks kaaluma, kuidas tagada, et valitsuste motivatsioon vastutustundlikku eelarvepoliitikat hoida ei saaks liiga palju kannatada.

11:20 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mart Võrklaev, palun!

11:20 Mart Võrklaev
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja, tänan sisulise ettekande eest! Te oma ettekandes mainisite, et kriisi algul või kriisi puhkedes need laustoetusmeetmed igal juhul õigustasid ennast – nõustun sellega –, aga samas ütlesite, et nüüd kriisist väljudes tuleks neid paremini rihtida, vaadata valdkondi, võib-olla sellel palgameetmel toetusprotsenti muuta. Kas te natukene mõtleksite kaasa või annaksite suuniseid, milline on teie nägemus, kuidas need meetmed peaksid nüüd jätkuma ja kuidas neid valdkondi valida või kuidas see protsess võiks edasi minna, et see oleks tõhus ja toetaks ka majanduse teatud määral ümberkujundamist?

11:21 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Jah, ma tõesti tõin oma ettekandes välja, et kui esmaseid abimeetmeid oli mõistlik rakendada üsna laiapõhjaliselt, tagamaks, et meil ei tekiks kiiret pankrotilainet ja et inimesed, kes on väga järsku ja ootamatult oma sissetuleku kaotanud, saaksid siiski toetust, siis nüüd on täpsem sihtimine kriisist väljumisel kindlasti keerulisem ja samas väga oluline. Mõnele põhimõttele ma siin ühele varasemale küsimusele vastates juba viitasin, näiteks võiks eelistada käendusi otsesele riigilt laenamisele. Seda lihtsalt seetõttu, et ühelt poolt on niiviisi võimalik sama rahasumma eest toetada rohkemaid ettevõtteid ja suuremas mahus, kuna siis tuleb kaasa ka näiteks pank laenuandjana ja võimendab seda summat, mille riik mängu paneb. Teisalt kaasnevad laenuandja kui kõrvaltvaataja pilk ja hinnang selle kohta, kas ettevõte, kellele laenu antakse, võiks olla turutingimustes pikaajaliselt jätkusuutlik.
Räägin veel sellest, kuhu raha suunata, eeldusel, et majandusel on tõesti täiendavat tuge vaja. Mainin siinkohal kolme mõtet, mis ma enne söandasin välja tuua, lühidalt uuesti. Mulle tundub, et selline üldine Eesti majanduse ja ka tootmise digitaliseerimise toetamine võiks olla mõistlik investeering, mis ennast ära tasub. Me teame, et Eesti riik on kõikvõimalike digilahenduste kasutuselevõtmisel maailmas esirinnas, kuid Eesti ettevõtete puhul see tegelikult keskmiselt niimoodi ei ole. Meil on küll palju innovatiivseid ettevõtjaid, aga näiteks tootmisettevõtete keskmist taset vaadates kasutatakse uut tehnoloogiat ja digitaalseid lahendusi pigem vähem kui paljudes teistes riikides, sama võib öelda ümberõppe kohta. Kuna me võime lähtuda sellest, et mingisugused muutused toimuvad meil ka majanduse struktuuris ja töökohad, mis on ära kadunud, ei pruugi taastuda täpselt samasugustes ettevõtetes ja ei pruugita vajada ka täpselt samasuguse töö tegijaid, siis on ilmselt mõistlik panustada riigina rohkem inimeste ümberõppesse ja muudesse nn aktiivsetesse tööturumeetmetesse, et toetada just tööturu poolt, uute oludega kohandumist. Ja kolmas aspekt, eriti investeeringuid planeerides, on see, et kui me juba oleme kliimaneutraalsuse saavutamisel Eesti riigina Euroopa tasemel endale kohustusi võtnud ja need nõuavad lähiaastatel olulisi investeeringuid nii eraettevõtetelt kui ka riigilt, siis suuremahulisi projekte plaanides tasuks kindlasti silmas pidada, kas me saaksime samal ajal ka neid eesmärke toetada. Need on need kolm mõtet, mida ma praegu julgen välja käia.

11:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Ants Laaneots, palun!

11:25 Ants Laaneots

Suur tänu, härra Eesti Panga president, hea ettekande eest! Vabariigi Valitsus kipub kangesti võtma mitmesuguseid riigilaene. Kui ma õigesti mäletan, siis Eesti riigivõlg oli enne pandeemiat 8% SKT-st. Kriisi tõttu on see nüüd 26–27% SKT-st, kuid isegi sellisena on see Euroopa Liidus üks kõige väiksemaid. Milline on teie prognoos või seisukoht selle kohta, kui suureks kasvab või võib kasvada riigivõlg, kui Vabariigi Valitsus võtab kõikvõimalikke riigilaene – ma mõtlen muidugi SKT raames –, ja milliseks võib kujuneda selle mõju tulevikus?

11:25 Eesti Panga president Madis Müller

Ma isegi ei söanda täna pakkuda konkreetset protsendilist numbrit, kui suureks lähima paari aastaga meie valitsuse võlakoorem võib kasvada. Me teame, et selle aasta eelarve miinus võib prognoos järgi ulatuda umbes 10%-ni SKP-st. Sellest umbes pool tuleb automaatselt kriisi tõttu halvenenud olukorrast, kus riigi maksutulud on olnud väiksemad ja näiteks sotsiaalhoolekandele tehtud kulutused on kasvanud. Juba sellest tuleb meile –5%. Arvestades täiendavaid laene, mis sel aastal võetakse, paistab, et lisandub veel umbes –5%. Nüüd on küsimus selles, kui kiiresti me suudame lähiaastatel liikuda tagasi rohkem tasakaalus oleva eelarve poole. Ilmselt saab olema väga raske nii sügavast august kohe välja tulla, see nõuab kindlasti pingutust. Seda, kui suur võiks lähematel aastatel protsentuaalselt olla riigieelarve miinus, ma praegu pakkuda ei oska, aga kokkuvõttes saab lähema paari aasta perspektiivis Eesti valitsuse võlakoorma kasv olema umbes 10–15%.
Võib-olla kommentaariks veel niipalju, et kui vaatame viimase nelja aasta eelarve puudujääki ja lähtume just sellest struktuurse tasakaalu põhimõttest, mida Eesti Pank on propageerinud – majanduslikult headel aastatel tuleks pigem puhvrit kasvatada, mitte eelarvet puudujääki jätta –, siis võib öelda, et kui seda põhimõtet oleks viimase nelja aasta jooksul järgitud ja riigieelarve struktuurses tasakaalus hoitud, siis oleks meil tänaseks kogunenud 750 miljonit eurot puhvrit, mida saaks praegu kriisi üleelamiseks ära kasutada. Kuna meil seda puhvrit ei ole, siis on selle võrra rohkem vaja raha laenata. See on lihtsalt näide selle kohta, miks tasub heal ajal siiski pigem konservatiivne olla ja riigi kulutusi väiksena hoida. Kriisid võivad tulla väga ootamatult, nagu me näeme, ja on hea selleks võimalikult hästi valmis olla.

11:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Jaanson, palun!

11:28 Jüri Jaanson

Suur tänu! Austatud Eesti Panga president! Eelmisel, 2019. aastal koostas Eesti Pank tavapärasest erinevalt neli majandusprognoosi. Kui jätame siin kõrvale selle osa, mis te tõite välja üldise euroala koostöö raames, euroala majanduse hindamiseks, ning vaatame meie Eesti siseturgu ja sisemajanduse mõjusid, siis näeme, et te olete siin välja toonud olulisi asju. Te olete rõhutanud näiteks lühiajalise töötamise mõjusid, tööturu muutuste mõjusid. Samuti olete hinnanud teise pensionisamba süsteemi muutuste mõjusid ja andnud soovitusi. Aga mu küsimus Eesti Pangale on selle kohta, kuivõrd te tunnete, et teie tööst siseturule või sisemajandusele suunatuna on reaalselt olnud ühiskonnal kasu. Kuivõrd on olnud kasu teie koostööst valitsusega, arvestades seda, et valitsus võtab oma töös aluseks pigem Rahandusministeeriumi majandusprognoosi?

11:29 Eesti Panga president Madis Müller

Aitäh, see on hea küsimus! Loomulikult proovime enda poolt teha kõik selleks, et olla võimalikult head ja konstruktiivsed partnerid nii valitsusele nõu andes kui ka poliitika kujundajatele laiemalt, sh Riigikogule, kohtudes fraktsioonide ja komisjonidega. Mulle tundub, et Eesti Panga seisukohti siiski kuulatakse. Loomulikult ei saa me eeldada, et kõiki meie soovitusi alati arvesse võetakse. Eks lõplikud otsused peategi tegema teie siin Riigikogus ja ka valitsus, meie saame olla ainult nõuandjad. Aga näiteks viimase aasta kohta ütleks ma küll, et meie dialoog valitsuse liikmetega on olnud töine, samuti ekspertidega, eriti Rahandusministeeriumiga. Me arutame näiteks majandusprognoose ja üldse hinnanguid majanduse olukorrale. Mulle tundub, et ka avalikku tähelepanu Eesti Panga seisukohad siiski leiavad ja arutelu tekitavad, mistõttu üldiselt hindan ma seda panust positiivselt. Ma arvan, et me oleme oma nõuannetega kuuldavad olnud, isegi kui neid alati mis iganes poliitilistest kaalutlustest lähtudes arvesse ei võeta.

11:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Maris Lauri, palun!

11:31 Maris Lauri
Lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma ajan teema hästi laiaks. Küsin selle kohta, et kui vaatame eurotsooni, siis eeldab ühtne rahapoliitika teatud ühtsust ka fiskaalpoliitikas. Milline on tunnetus selle fiskaalse osa suhtes? Kui suurt probleemi tekitab eurotsoonis osa riikide hälbimine sellistest kokkulepitud meetmetest?

11:31 Eesti Panga president Madis Müller
Kindlasti on see oluline. Kui meil on ühine raha, euro, ja ühine rahapoliitika, siis peab teatud reeglitele ja vastutustundlikkuse põhimõtetele vastama ka riikide eelarvepoliitika. Kui teie küsimus on, kas see on probleem, kui see nii ei ole, siis minu seisukoht on, et jah, see on probleem. Sellest tulenevalt on väga tähtis, et suudetaks kinni pidada raamidest, milles on riigieelarvete puhul kokku lepitud. Ma saan aru, et ka Euroopa tasandil on arutletud, kas senised reeglid vajaksid kohendamist või täpsustamist. Seda võib teha, aga kindlasti on tähtis, et selline üldine vastutustundlik ja pikas perspektiivis jätkusuutlik eelarve kõikides Euroopa liikmesriikides siiski säiliks. Selle nimel tasub pingutada, sest muidu on lõpuks vähem stabiilne ka meie ühine raha ja rahaliit.

11:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Henn Põlluaas, palun!

11:33 Henn Põlluaas
Aitäh! Te rõhutasite, et heal ajal tuleb raha halbadeks aegadeks kokku hoida. See on jumala õige, aga samas on siin omad piirid, sest me teame, et riigireservi söövad inflatsioon ja hinnatõus. Mingi mõistlik piir peab olema, muidu läheb raha lihtsalt raisku. Aga ma tahan küsida hoopis teise asja kohta. Kõik sellest kriisist räsitud riigid on vastavalt võimetele võtnud kasutusele erisuguseid majanduse elavdamise meetmeid ja kõik need lähtuvad majandusloogikast. Euroopa Komisjoni kava on tegelikult – kõik need summad, ükskõik, kas ta on toetus või laen – seotud teatud tingimustega ning selles on väga suur osa mitmesugustel poliitilistel ja ideoloogilistel tingimustel, mis tegelikult ei lähtu üldse majandusloogikast ja mis kahjustavad Euroopa ja eurotsooni konkurentsivõimet maailmas. Mida teie arvate, kas lähtuda tuleks ikkagi majandusloogikast ja kas komisjoni plaanid võivad nullida kogu selle positiivse, mis selle kava juures on?

11:34 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Selle üle, millistele tingimustele valitsused, kes soovivad taastefondi raha kasutada, peavad vastama ja kuidas täpselt neid summasid kulutama, arutelu veel jätkub nii valitsusjuhtide ja rahandusministritega kui ka parlamentides. Aga üldiselt mulle tundub, et põhimõtted, millised on need põhilised suured suunad, millele ka Euroopa Komisjon oma ettepanekus tugines, ei olnud põhimõtteliselt uued. Seal oli juttu sellest, kuidas toetada kliimaeesmärkide täitmist, samuti majanduse digitaliseerimist. Muidugi võib arutada, kas puhtalt majandusloogikast lähtudes võiks veel midagi muud teha või on seal midagi taunimisväärset. Ühesõnaga, siin võib olla erinevaid seisukohti. Mulle tundub, et üldine suund, kus seda raha kasutada, et kriisist võimalikult hästi taastuda, oli selle ettepaneku puhul üsnagi mõistetav. Ju see kõige vastuolulisem pool on just see rahastamise pool ja asjaolu, et seda finantseeritakse ühiselt, võlakirju ühise vastutusega välja andes ja senisest palju rohkem riikide vahel ka teiste kulutuste eest vastutust jagades. Ma arvan, et ka see väärib kindlasti põhjalikumat kaalumist ja arutelu koos nende põhimõtetega, millest lähtuvalt raha kulutama peaks.

11:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mihhail Lotman, palun!

11:36 Mihhail Lotman
Aitäh, austatud juhataja! Austatud Eesti Panga president! Mu küsimus on lühike, aga sellele tuleb natuke pikem kommentaar juurde. Küsimus ise on selline: kas Eesti vajab seda raha sellises ulatuses ja sellistel tingimustel? Valdkonnad, nagu te ise ütlesite, on väga laiad, alates keskkonnast ja sotsiaalpoliitikast, see

puhtrahanduslik osa on ainult mingi väike osa. Ma ei ole rahandusinimene, aga kultuuriloolasena ma tean, et raha ei ole ainult lahendus, see võib olla ka suur probleem. Probleem on see siis, kui raha on liiga vähe – see lämmatab majandust –, aga probleem on ka siis, kui on raha liiga palju. Seal on erinevad võimalused. Näiteks Hispaania impeerium ei hukkunud mitte inflatsiooni tõttu. Vastupidi, raha oli väga hästi tagatud, aga lihtsalt seda oli liiga palju ja sellega ei saanud midagi teha. Teine variant on Araabia Ühendemiraadid. Rohke odava raha eest me ostame sisse suure hulga odavat tööjõudu, mis võib-olla Eestile kui rahvusriigile ei ole kõige parem variant. Kui me vaatame seda laiemast aspektist, siis me näeme, et Lõuna-Euroopat abistav pakett ei ole ainult majandusliku sisuga, suur osa on ka lõunaeurooplaste harjumuspärase elukorralduse päästmisel või toetamisel. Ma ei tea, kas see on kõige mõistlikum. Aga jätame Lõuna-Euroopa, ma räägin Eestist ...

11:38 Mihhail Lotman
Kas meil tõesti on seda raha nii suures ulatuses? Kas te ei näe siin majanduslikku ohtu?

11:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Küsimuse aeg on läbi.

11:38 Eesti Panga president Madis Müller
See on tõesti hea küsimus, aitäh! Kas meil üldse on vaja sellist täiendavat suurt rahalist toetust Eesti riigile? Ma arvan, et peaks mõtlema niimoodi, et kui selle rahaga, mida meil on võimalik sellest Euroopa taastefondist saada, tehtaks kulutusi või investeeringuid, mida muidu Eesti riik teeks nii või teisiti enda rahaga, siis see on lihtsalt teistsugune kulutuste rahastamise allikas. Selle võrra saab siis olla kokkuhoidlikum Eesti maksutulude kasutamisega. Võib-olla saaks samal ajal tekitada mingisuguse puhvri järgmisteks raskemateks aegadeks Eestis. Aga lühike vastus oleks, et kindlasti leiame sellele rahale Eesti riigis rakenduse, selles ma üldse ei kahtle. Aga ma olen ka nõus sellega, et kui lühikese perioodiga on võimalik kulutada ootamatult palju rohkem raha kui tavaolukorras, siis peab olema eriti ettevaatlik, et distsipliin seejuures ei kaoks ja otsused oleksid kõik mõistlikud.

11:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Signe Kivi, palun!

11:39 Signe Kivi
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud Eesti Panga president! Minu küsimus on natukene teisest vallast. See puudutab panka ja kultuuri, täpsemalt kunsti. Te tähistasite eelmisel aastal suurejooneliselt panga 100. aastapäeva juubelit ja sel puhul oli väga esinduslik, väga huvitav ja põnev näitus "Rahakunst ja Eesti" Mikkeli muuseumis Kadriorus. Tunnengi huvi, kas Eesti Pangal on plaanis täiendada oma kunstikogu ja astuda sellega Euroopa teiste väärikate pankade ritta, kellel on päris suured kunstikogud, mida näidatakse suurejoonelistes muuseumides? Kui suur üldse on praegu Eesti Panga kunstikogu? Selliseid andmeid ma sellest põhjalikust aruandest ei leidnud, aga ma tean, et midagi teil on olemas.

11:40 Eesti Panga president Madis Müller
Aitäh küsimuse eest! Eesti Pangal tõesti on oma kunstikogu, mis ei ole suur. See koosneb peamiselt teostest, mis on Eesti Panga hoonete seintel. Meil ei ole otseselt plaani hakata lähiajal oma kunstikogu kõvasti suurendama. Küll aga on meil praegu käimas arutelud Eesti Panga muuseumi rolli üle: kuidas me üldse võiksime lisaks oma otseselt rahandust puudutavale põhitegevusele võimalikult hästi selgitada, millega me tegeleme, kirjeldada ka Eesti Panga pehmemat poolt, tema ajalugu. Mine tea, võib-olla on kuidagi võimalik ka see kunstimõõde paremini sisse tuua. See arutelu meil tõesti käib. Me kutsume seda meie muuseumi kontseptsiooni uuendamiseks.

11:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Ivari Padar, palun!

11:41 Ivari Padar

Aitäh! Lugupeetud Eesti Panga president! Kolleegid on oma küsimustes olnud õige skeptilised selles, mis puudutab seda uut taastuspaketti, 750 miljardit. Eks ma mõistan ka seda skepsist. Keegi meist pole veel seda 2000 lehekülge – või ükskõik kui mahukas see on – ju läbi töötanud. Samas on selge, et teatud ettepanekuid on väga vaja. Ma küsin selles kontekstis, millised oleks siis Eesti majanduspoliitilised väljavaated, kui me ei oleks praegu kaasamängijad nii nendes taastuspakettides kui ka Euroopa Liidus ja eurotsoonis üleüldse. Millised oleksid siis Eesti majanduspoliitilised väljavaated, kui me oleksime väljaspool Euroopa Liitu ja eurotsooni? Millised näiteks siis võiksid olla Eesti riigi võetava laenu tingimused?

11:42 Eesti Panga president Madis Müller

See on väga õige küsimus ja minu arvates laiema tähendusega kui ainult selle konkreetse Euroopa Komisjoni ettepaneku kontekstis. Mida tõesti tasub meeles pidada, on näiteks see, et 2008–2009, eelmise kriisi ajal oli Eesti riik sunnitud käituma hoopis teistmoodi. Ei olnud võimalik nii suures mahus raha laenata ja oli vaja kulutusi kärpida. Sellepärast oli see taastumine pisut keerulisem. Seal olid ka omad põhjused: soov saada euroalasse, saada osa sellest majanduslikust turvalisusest, mida see meile pakub. On raske öelda, millised oleksid laenutingimused Eesti riigile, kui me ei oleks euroalas. Kindlasti need oleksid palju keerulisemad. Seda peab küll meeles pidama, et puhtalt laenu võtmise võime ja need tingimused, millega Eesti valitsus saab praegu raha laenata, on meil ka tänu euroala liikmesusele kindlasti paremad. Ja puhtalt keskpanga vaatenurgast on võimalus tagada Eesti finantssüsteemi stabiilsus, juhul kui mõni pank peaks suurematesse raskustesse sattuma, kindlasti praegu palju parem. Seda suuresti tänu sellele, et me oleme euroalas ja seega Euroopa keskpankade süsteemi osa.

11:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud Eesti Panga president, sisuka ettekande ja küsimustele vastamise eest! Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole. Me saame minna fraktsioonide läbirääkimiste juurde. Riina Sikkut Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

11:45 Riina Sikkut

Hea juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt tänan Eesti Panga presidenti väga hea ülevaate eest! See demonstreeris hästi seda, mis meil viimase paari kuu jooksul muutunud on. Eelmine aasta oli väga hea. Kui me teeme kokkuvõtteid, võime tegelikult mingil määral südamerahuga tagasi vaadata. Aga see, mis meid ees ootab, on suhteliselt määramatu. Ja et sellega toime tulla, tuleb hästi palju eksperditeadmisi kasutada, üldse erinevat teadmist kasutada.

Ma tooksin seoses kriisi ja Eesti Panga võimaliku panusega välja kaks asja. Ühelt poolt on Eesti Pank minu meelest väga hea näide konservatiivsusest. Me näeme, kui oluline on pikk ajalooline mälu, ja seda peegeldas ka Ivari Padari väga heale küsimusele antud vastus. Meil on minevikukogemustest õppida – ükskõik, kas selles mõttes, et teha samamoodi kui millalgi varem, või teha just vastupidi. Ka on selge, et kõik otsused peavad olema läbi kaalutud. Mõistlik on teha muutusi vaid siis, kui me teame, et sellest tuleb kasu, et see on arukas, et sellest võidetakse – olgu jutt teisest sambast või eelarvepoliitilistest muudatustest.

Madis Müller selgitas oma ettekandes Eesti Panga rolli ja arusaama sellest, kust lähevad pädevuse piirid ja milline on ühiskondlik ootus keskpangale, milline vastutus on Eesti Pangale pandud. Mina ka ei väsi rõhutamast, et Eesti Panga roll valitsusele ja ka Riigikogule nõu andjana on väga oluline. Eesti Pangal on spetsiifiline kompetents. Rahanduskomisjonis on Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni esindajad ühed sagedasemad külalised, kes meid väärtuslike andmete ja muu infoga varustavad. Aga mis puutub maksupoliitilistesse otsustesse, mis on rohkem puhtpoliitilised ja peegeldavad maailmavaadet, siis jah, keskpank saab nõu anda, aga nagu panga president ütles, arusaadavalt iga nõuannet ei pea järgima, kõike ei saa kuulda võtta.

Nii et ühelt poolt selline konservatiivsus, tasakaalukas lähenemine ja arusaam sellest, kuidas otsuseid tehakse, milliseid otsuseid oleks vaja teha. Ja nüüd teiselt poolt see kriisikogemus õpetas meid kõiki, et tõesti, on vaja väga palju spetsiifilisi teadmisi. Mina võin finantssektori toimimise kohta või viiruse leviku kohta midagi arvata, aga ma ei ole ekspert. Kriisi käigus on eksperdid laua taha tulnud. Nemad saavad teha prognoose. Prognoosimine iseenesest on väga konservatiivne tegevus, selleks on väga selged reeglid. Eeldused tuleb kirja panna ja on muudki arusaamad, kuidas tulemuseni jõuda, kuidas tulemusi

tõlgendada ja mida nende pealt järeldada tohib ja mida järeldada ei tohi.
Nii et kriisi kogemustest on, ma loodan, õpitud. Kriisist väljumise puhul on majanduspoliitilised otsused väga olulised. Nende uute vahendite kaasamine on järjest keerulisem ja võib-olla tulebki valida – seda küsimused ka peegeldasid –, millist vahendit kus kasutada, kui palju meil on vaja laenu tuleviku ja praeguste kulutuste tegemiseks võtta. Ma tõesti loodan, et Eesti Pank jätkab kriitilise pilguga eelarve, riigi eelarvestrateegia ja kriisipakettide analüüsimist ja tegelikult ka selle analüüsimist, mida Euroopa Liidu tasandil välja pakutakse. Ühelt poolt on tegu ilmselt väga keerulise majandusloogikaga, et aru saada või prognoosida, milline mõju on finantsturgudel Euroopa erinevate liikmesriikide majandusele. See on üks küsimus. Aga teiselt poolt on see, mida meie siin arutama peame, lisaks majanduspaketile ikkagi ka selline solidaarsuspakett või väärtuspakett. Seegi sõnum on sellel 750 miljardil eurol juures. Kas me oleme üks majandusruum? Kas meil on kokkulepe käitumisreeglite osas? Kas kõik riigid tulevad kaasa?
Nii et soovin jõudu Eesti Pangale tema väga tähtsa rolli täitmisel ja ootan tema esindajaid nii rahanduskomisjoni kui ka siia saali, et me saaksime küsimusi küsida ja neile asjatundlikke vastuseid saada! Aitäh!

11:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Peeter Ernits Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

11:50 Peeter Ernits

Hea juhataja ja kolleegid! Tegelikult tahaks palju asju rääkida, näiteks KredExi hangunud olekust ja teisest asjadest, aga praegu peaks rääkima siiski hoopis muust. Loomulikult tänan fraktsiooni nimel Eesti Panga presidenti suurepärasel tasemel ettekande eest. Eks need ettekanded on alati olnud väga heal tasemel. Aga oleks ka ime, kui Eesti Panga president, kelle palk on üle 10 000 euro, tuleks viletsama ülevaatega meie ette.
Jah, Eesti rahandus on heas seisus ja koroonakriisi ajal meil oli hea toetuspunkt, kuhu jalad maha panna: meie laenukoormus on tõesti Euroopa Liidus kõige väiksem. Ja ka praegu ja isegi kui me veel väga kõvasti laenaksime, oleksime ikkagi selles mõttes punane latern kogu selles Euroopa Liidu riikide reas. Eesti Panga missioon on tõesti euroala ühine rahapoliitika ja kõik need väiksemad asjad, mis puudutavad Eestit. Aga meie missioon on natuke laiem. Me peame vaatama, et Eesti riik toimiks ja oleks ka suveräänne demokraatlik õigusriik.
Ja nüüd me jõuamegi selle proua Merkeli ja härra Macroni plaani juurde, kuidas päästa Euroopat. 750 miljardit ja üle 2000 lehekülje teksti – pöörased numbrid! Muuseas, 2000 lehekülge ei olegi nii palju. Kui tuletada meelde, siis maadevahetuse kriminaalasi oli üle 4000 lehekülje. Aga siiski, 2000 lehekülge on väga palju. Ja nagu me kuulsime, isegi Eesti Panga president ei ole tänaseks veel läbi lugenud kõike, mis seal sees on.
Mis siis on 750 miljardit? Tuletan meelde, et üks miljard on tuhat miljonit. Euroopa Liidu uus eelarvekava on veidi üle ühe triljoni, aga üks triljon omakorda on tuhat miljardit. Nii et müstiliselt suured summad iga inimese jaoks, olgu see 500 miljardit pealegi tagastamata raha ja siis ülejäänu laenudena. Aga tasuta lõunaid, nagu te teate, ei ole olemas ja keegi peab selle kinni maksma. Jah, ühiselt maksame, jagame raha valdavalt n-ö oma elustiili säilitamiseks ka Lõuna-Euroopale. Tasuta lõunaid ei ole. Ja nüüd ongi küsimus, kust kohast esitatakse nende lõunate maksmise tšekid ja kes maksab. Ka meie maksame. Kas me oleme nõus, et Euroopa Liidu sissemakset suurendatakse 1% pealt 2% peale? Kas me oleme nõus väljamakseid vähendama? Kas me oleme nõus, et Brüssel kehtestab mingisuguse uue maksu? Kas me oleme nõus, et CO_2 maks tõuseb kaks korda? Me oleme niigi lämmatanud oma pruuni kulla majanduse selle praeguse tõusuga. Noh, plastimaks – sellega võiks nõustuda, vaalad ja hülged ja kilpkonnad – ma arvan, et sellega me oleksime nõus. Aga ülejäänud asjadega – ma ei tea. See ongi meie küsimus siin, et kas me oleme nõus selliste tasuta lõunate arvetega.
Ja põhiline: liikumine föderatiivse Euroopa poole. Mäletate, kaheksa aastat tagasi arutas Riigikohus Euroopa stabiilsusmehhanismi aluslepingu mõningaid paragrahve, kui hästi need sobivad meie põhiseadusega. Ja mis seal siis otsustati? Riigikohus läks, kui ma õigesti mäletan, kaheksa aastat tagasi nagu pooleks. Aga seal öeldi selgelt välja, et see mehhanism piirab meie kui Riigikogu finantspädevust – seda esiteks –, piirab demokraatliku õigusriigi põhimõtteid – teine punkt – ja kolmas punkt: piirab Eesti riigi suveräänsust. Aga see on palju olulisem kui finantsstabiilsus ja Lõuna-Euroopa mõnusa sisseharjunud elustiili säilitamise ühine kinnimaksmine.

Eile me saime riigieelarve kontrolli erikomisjonis ülevaate, milline on esimese kvartali tulemus Euroopas tervikuna ja tema liikmesriikides eraldi.

11:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kas te vajate lisaaega?

11:55 Peeter Ernits
Jah, lubage paar minutit!

11:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun, kolm minutit lisaaega!

11:55 Peeter Ernits
Ma loen teile nüüd ette, need on eilsed andmed: Eesti keskmine SKP langus –0,7%, Euroopa Liidus –3,2%. Aga nüüd võtame *Frau* Merkeli ja härra Macroni maad, kes selle plaaniga välja tulid. Proua Merkeli riigil –2,3% ja härra Macroni riigil –5,4%. Siin keegi kolleegidest juba ütles, et tema arvates meil riigina oleks mõistlikum neid laene, kui me vajame, ise võtta kui minna sellesse üldisesse katlasse ja hakata kinni maksma mõne riigi seniste elustandardite hoidmist. See ei tähenda, et me oleksime ühise vastutuse vastu, tahaksime seda vältida.
Nii et tegelikult see on oluline küsimus. Ja ma loodan, et järgmisel teisipäeval on Eesti Panga president, lugupeetud Madis Müller uuesti siin. Veel loodan, et nagu ta mulle siin lubas ja oma ettekandes ka, et meieni jõuab sellest ülevaatest natukene lühem variant, et me saaksime mitte ainult järgmisel teisipäeval, vaid ka hiljem arutada, mida see ikkagi tähendab: kas see on hiirelõks ja mida see juust selles tegelikult maksma läheb. See on üsna oluline teema. Aitäh teile!

11:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Maris Lauri Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

11:57 Maris Lauri
Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid ja Eesti Panga president! Mina räägiksin kahest teemast: kõigepealt eurotsoonist ja siis Euroopa Liidust. Eesti huvides on tugev Euroopa Liit ja tugev eurotsoon, tugev euro. Meie huvides ei ole eurotsooni lagunemine. Eesti kroon võis olla tore, me teda armastasime ja uskusime temasse, aga kahjuks on nii, et enamik väljaspool Eestit seda ei teinud. Rasketel aegadel on sellises olukorras väga keeruline hakkama saada.
Kui keegi arvab, et eelmise majanduskriisi ajal oleks Eesti saanud kergelt soodsat ja odavat laenu võtta, sellepärast et meie laenukoormus oli väga väike, siis nad eksivad väga tugevalt. Laenu võtmine ja saamine ja laenu hind ehk intress ei sõltu mitte sellest, kui väike on konkreetne laenukoormus. See sõltub sellest, kui kiiresti laen kasvab, sõltub sellest, kuidas, milleks laenu kasutatakse, eelkõige aga sellest, mida laenuvõtjast arvatakse. Ja nii palju, kui me oma Eestit ka ei armasta, tõsiasi on, et me oleme väikesed. Me oleme avatud ja me peame arvestama sellega, mis toimub mujal maailmas ja mõtlema, kuidas me sellega hakkama saame. Ühiselt, teiste riikidega koos oleme alati tugevamad. Me ei saa kriisides üksinda hakkama, meil on alati vaja naabreid ja muid kaasamõtlejaid, ka praegu. Ja alati on ühiselt lihtsam.
Kuid iga rahapoliitika töötab hästi siis, kui kõrval on olemas ka sobiv fiskaalpoliitika. Eurotsoonis ei ole see olnud alati parim. Püsivalt on olnud probleeme, mis tuleneb sellest, et rahapoliitika kõrval fiskaalpoliitikat ajavad eri riigid erinevate huvidega. Riikides on erinevad valitsused ja erinevad arusaamad maailma asjadest. Aga sellega on enam-vähem toime tuldud, sest neid hälbijaid on olnud üksikuid, isegi kui nad on olnud suured. Üldjuhul – ma pean silmas olukordi, kus me ei ole olnud kriisis – Euroopa ja eurotsooni huvides on, et selliseid reeglitest mitte kinni pidajaid, hälbijaid, oleks võimalikult vähe. Kui kõik hälbivad, siis ongi süsteem lagunenud.
Tõsiasi on see, et Jüri Ratase valitsustega me oleme jõudnud selleni, et ka Eesti on jõudnud hälbijate hulka või vähemalt selle piiri peale. Võib ju mõelda, et me oleme väike riik ja meist ei olene midagi ja me võiksime teha, mis tahame, aga arukate inimestena siin Riigikogu saalis me võiksime aru saada Eesti võimalustest. Me võime oma Eestit armastada kui palju tahes, aga meie armastusel on olemas reaalsed

piirid. Me ei saa selle armastuse juures päris kõike teha. Me peame olema ka vastutustundlikud oma fiskaalpoliitikas ja muudes asjades.
Ja nüüd ma jõuan teise teema juurde ehk Eesti Panga nõustava rolli juurde. Erinevate nõuandjate arvamusi ei pea alati arvestama. Arvamused on väga erinevad.
Palun lisaaega!

12:02 Aseesimees Siim Kallas
Lisaaega saab. Kolm minutit, palun!

12:02 Maris Lauri
Aga me peaksime aru saama sellest, et väikse riigina meil tuleks kaasata kõik need teadmised ja kõik need inimesed, kes meil on. Mida rohkem on erinevaid arvamusi ja seisukohti, seda sisukam on arutelu, seda lihtsam on jõuda tõeni. Ei pea lihtsalt ütlema teisele osapoolele, et sa oled rumal, loll või nagu viimasel ajal poliitikas kombeks on, et meil on võim, me teeme, mis tahame, sest me oleme iseendast targad. Kuulaks, räägiks, diskuteeriks, väitleks, üritaks vastaspoole seisukohti argumentidega ümber lükata ja tunnistaks, et vahetevahel on eksitud. Kahjuks seda ei ole tehtud ja see protsess on järjest süvenenud. Ja kus me siis oleme? Me nüüd saame aru, et oleme kriisis. Meil on hiigelsuur puudujääk eelarves, mis kriisiga läheb ainult suuremaks, meil on väga halvasti sihitud meetmed, mida ei kasutata. Siin on täna korduvalt räägitud metsa läinud KredExi meetmetest, meil on ka see, et palju tehakse omadele.
Kokkuvõte. Eesti Pank täidab oma rolli. Kui täidaks nüüd ka valitsus oma rolli – kuulaks, arvestaks, arutaks! See ongi meie soov. Ja ma tegelikult väga loodan, et me siin Riigikogus seda teeme, mitte ei vaata teise poole küsimuste-kahtluste peale kalapilguga või piinlikult lauapinnale, ei vajuta kindlat nuppu lihtsalt sellepärast, et nii kästi või sellepärast, et vastuväitja on justkui vastaspoolest. Me oleme minu arvates siin selleks, et seista oma armsa Eesti eest. Kahjuks see alati nii välja ei kuku. Aitäh!

12:04 Aseesimees Siim Kallas
Sven Sester Isamaa fraktsiooni nimel, palun!

12:04 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tänan Eesti Panga presidenti selle hea ettekande eest! Nagu siin debatis enne öeldi, mingi perioodi tagant selline debatt parlamendi suures saalis on mõistlik. Väga hea, et see ka seadusesse sisse on kirjutatud. Nii tunnetame ühelt poolt, mida Eesti Pank ja Eesti Panga juht arvab ühest või teisest teemast n-ö tagasivaatena, aga ka tulevikku vaatavana. Teiselt poolt on see vastassuunaline vaade: panga juhtkond tunnetab seda, mida parteid arvavad ühest või teisest suunast. Paari sõnaga ma üldisest üksikumaks minnes markeerin mõned sõlmpunktid ära. Ma arvan, et Euroopa ühist rahapoliitikat, mis on kindlasti üks kõige olulisemaid teemasid keskpankade tegevuses, eriti just euroala keskpankade tegevuses, on iseenesest hästi aetud. Aga tähtis teema on kindlasti ka see küsimus, mis oli täna saalis ja mida mitmed rahvasaadikud ka puudutasid: see teema on varaostuprogrammid, mis on aastate jooksul olemas olnud. Ma isegi mäletan kuskilt, et Eesti Panga juhtkonnas on aegade jooksul olnud suhtumist, et võib-olla sellises mahus varaostuprogrammi ei peaks ellu viima.
Vaadakem tagasi: praegu oleme kriisis, aga ärme unustame, et minu küsimus 2,7 triljoni kohta on tehtud enne kriisi. Need otsused on varem tehtud. Täna oleme tõesti fakti ees, et sellises summas on tegelikult raha sisuliselt juurde trükitud. Jah, nagu me aru saame, rahatrükiga kaasneb see, et kellelgi on kohustused Euroopa keskpankade ees. Või siis ütleme nii, et liikmesriikide keskpankadel on nõudeõigused kellegi ees. Aga kokkuvõttes on see tekitanud olukorra, kus sisuliselt triljonites on raha täiendavalt turul olemas. Kuigi keskpankadel on õigus alles n-ö järelturult, teiseselt turult erinevaid võlakirju osta, see kokkuvõttes ikkagi stimuleerib riike teatud tegevusele. Ütleme siis, et kui riigi otsustajad ei ole kohusetundlikud või ei järgi kehtestatud reegleid, siis mingil määral needsamad rahatrükid hakkavad stimuleerima ka riikide rahapoliitikat. Kui sul on võimalik turult kergelt raha saada, ka järelturult kergelt raha saada, siis see võib tekitada olukorra, kus riigid emiteerivad täiendavalt võlakirju. Ja see on tekitanud probleemi. Mitte nüüd konkreetselt varaostuprogramm, aga, ütleme, riikide finantsdistsipliin on tekitanud olukorra, kus Eesti võib küll julgelt kõigile otsa vaadata ja nentida, et meil on kõige väiksem võlakoormus, aga väga paljud riigid seda paraku teha ei saa. See kindlasti on

globaalne probleem. Kui ühed täidavad reegleid ja teised ei tee seda, siis on sisuliselt kaks võimalust: need, kes täidavad reegleid, ei hakka ühel hetkel enam reegleid täitma, kuna keegi teine seda enam ei tee, või siis antakse neile, kes ei täida reegleid, selge signaal, et neil ei ole võimalik enam turult raha võtta, neile enam ei laenata. Ma arvan, et hea signaal oleks ka keskpankade tegevus selles valdkonnas. Kui nüüd sellisest üldisest pildist minna meie riigi tasandile, siis ma arvan, et sellega, mida Eesti Pank oma olemuses riigisiseselt peab tegema – raharinglus, arveldused, tema käsutuses oleva finantsvara investeerimine –, on väga hästi hakkama saadud. Asjad toimivad, Eesti riik on stabiilne, arveldused liiguvad hästi. Minu meelest meil ei ole sularahaprobleeme, on järelevalve kommertspankade üle, ja mitte ainult Finantsinspektsiooni, vaid ka Eesti Panga loodud keskkonnad on sellised, mille puhul me võime nentida, et meil on tegelikult stabiilne, hea finantsolukord.
Palun lisaaega!

12:09 Aseesimees Siim Kallas
Lisaaega palun, kolm minutit!

12:09 Sven Sester
Ja minu meelest on selles kindlasti suur roll Eesti Pangal. Minu meelest väga oluline asi, mille te tõite oma viimases aruandes välja, on see, et te uuendate praegu strateegiat. Te tõite välja viis punkti, mida te uues strateegias silmas peate. Ma arvan, et esimene punkt, mida te märkisite, ongi üks kõige olulisemaid. Te nendite, et te tahate näha enda suuremat rolli just nõustajana – nõustajana nii riigile ehk valitsusele kui ka üldse avalikkusele tervikuna. Nagu te seal kirjutasite, te tahate rohkem hakata ka proaktiivselt kaasa rääkima, mitte ainult vastata küsimustele. Ma arvan, et on väga õige, kui erinevad riigisüsteemis olevad avalikud asutused, nende osakonnad või ametid suhestuvad ühiskonnaga nõustavalt ja kaasavalt. See aitab kaasa. Ma mäletan seda, kui maksuameti roll muutus: kunagine rakenduslik ja sanktsioneeriv asutus muutus ka nõu andvaks asutuseks. Väga paljud ettevõtlusorganisatsioonid nentisid kohe, kui palju kergem oli maksuametiga suhelda, kui ta oli muutunud n-ö puhtalt sanktsioneerivast asutusest ka nõuandvaks.
Minu meelest on väga hea, et te olete võtnud enda suureks ülesandeks kaasa rääkida. Aga nagu te nentisite ka, te muidugi loodate, et teie nõu ikka kuulda võetakse. Loomulikult ma arvan, et otsustajatel on üliloluline saada võimalikult head sisendid. Ja kui Eesti Pank selleks valmis on, siis kindlasti poliitilised otsustajad püüavad teha maksimaalse, et parim eksperdiarvamus oleks laual.
Nii et veel kord: ma arvan, et tänane debatiõhkkond oli väga hea. Vahepeal küll tundus, et jutt kaldus natukene Eesti Pangalt valitsuse tegemistele üle, aga ma jätan selle kõrvale. Tulles tagasi Eesti Panga enda juurde, ma arvan, et me liigume õigel teel. Aitäh!

12:11 Aseesimees Siim Kallas
Suur tänu! Suur tänu Eesti Panga presidendile, küsijatele ja kõnepidajatele. Läbirääkimised selles küsimuses on lõppenud ja kogu teema käsitlus on sellega ka lõppenud. Suur tänu veel kord kõigile!

---

2. 12:11 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (109 SE) teise lugemise jätkamine

12:11 Aseesimees Siim Kallas
Läheme teise päevakorrapunkti juurde, selleks on meil täna keskkonnakomisjoni algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu numbriga 109. Me jätkame selle teist lugemist. Ettekandjaks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Erki Savisaare.

12:12 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu teine lugemine toimus 5. mail ja keskkonnakomisjoni ettepanekul teine lugemine katkestati. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 19. maiks kella 17.15-ks muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja teistelt komisjonidelt ei saabunud. Komisjon arutas keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamist 19. mai istungil, millest võtsid osa ka Keskkonnaministeeriumi ametnikud, kes tutvustasid komisjoni liikmetele eelnõu täpsustamise võimalusi. Sellel istungil otsustas komisjon esitada eelnõu kohta ka ühe

muudatusettepaneku. Sellega täpsustatakse eelnõukohases seaduses keskkonnatasude seaduse § 17 lõike 2 sõnastuse muudatust, mis võiks teha selle teksti selgemini mõistetavaks või üheselt mõistetavaks. Sinna lisatakse lauseosa, et neid keskkonnatasusid ei rakendata, kui lõike 1 punktides 1–4 nimetatud aineid viiakse keskkonda veeseaduses või selle alusel määratud piirnormide piires. Ehk siis lihtsalt väike täpsustus juurde. Ja seonduvalt sellega täiendatakse keskkonnatasude § 34^1 lõiget 1 punktiga 4, mis annab nimetatud juhul Keskkonnaametile õiguse keskkonnatasu määramiseks keskkonnatasu teatega.
Keskkonnakomisjon otsustas konsensusega teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

12:14 Aseesimees Siim Kallas
Küsimused. Yoko Alender, palun!

12:14 Yoko Alender
Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Kõigepealt, komisjoni liikmena ma ütleks, et selle eelnõu menetlus on olnud väga hea ja me liigume õiges suunas. Aga eilsel keskkonnakomisjoni koosolekul, kui meil oli päevakorras Riigikontrolli audit, mis rääkis maaparandussüsteemidest, mainiti sellist tõsiasja, et Eesti merereostuses mängib suurt osa just nimelt põllumajanduses kasutatav sööt. Kalakasvatus, näiteks karpide kasvatus võimaldaks aga merd puhastada. Kas see eelnõu kuidagi mõjutab ka põllumeeste kasutatavaid söödakogused? Kas see nende tasusid kuidagi muudab? Või see ei puuduta seda?

12:15 Erki Savisaar
Aitäh! Konkreetselt see seadusemuudatus n-ö traditsioonilisi põllumehi ei puuduta. See puudutab ainult vesiviljelusega tegelejaid ehk neid, kes tegelevad kalade, vetikate, krabide või igasuguste muude vees elavate või kasvavate organismide kasvatamisega. Aga on selge, et mingil hetkel me peame rohkem tähelepanu pöörama ka põllumajandusele. Ja see mõte, mis eile komisjonis kõlas, et koostöös vesiviljelusega me saaksime ka põllumajandusest tulevat reostust vähendada, on täiesti kaalumist väärt. Usun, et meie vesiviljelusega tegelevad ettevõtjad kindlasti mõtlevad, kuidas seda ära kasutada. Teisest küljest see ju tähendab seda, et neid aineid, millest siin räägitakse, ei peagi nad nii palju enam toiduks kasutama, sest need on vees juba olemas.

12:16 Aseesimees Siim Kallas
Aitäh! Rohkem küsimusi lugupeetud ettekandjale ei ole. Nüüd on võimalik avada läbirääkimised. Läbirääkimistel võivad osaleda kõik Riigikogu liikmed. Läbirääkimistel osalemise soovi ei ole ilmutatud, seega läbirääkimisi ei tule. Vaatame läbi muudatusettepaneku. Üks muudatusettepanek on selle eelnõu kohta esitatud, selle on esitanud keskkonnakomisjon ja juhtivkomisjonina on ta seda täielikult arvestanud. Me oleme selle seaduseelnõu teise lugemise lõpetanud. Juhtivkomisjoni ettepanek oligi teine lugemine lõpetada.

---

3. 12:17 Tuleohutuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (120 SE) esimene lugemine

12:17 Aseesimees Siim Kallas
Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde. Selleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu numbriga 120. Alustame selle esimest lugemist. Ettekandjaks palun kõnepulti siseminister Mart Helme.

12:18 Siseminister Mart Helme
Austatud eesistuja! Lugupeetud rahvasaadikud! Jaa, tegemist on tuleohutuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga, mis on tingitud praktilise elu vajadustest. Vahepeal on toimunud teatud muudatused valdkonnas, mis tingivad selle, et on vaja seadust kaasajastada, korrigeerida.
Mis siis täiendamisele läheb? Põhilised muudatused on järgmised. Seame sisse kohustuse paigaldada vingugaasiandur. Me kõik teame, et suitsugaasiandurid on juba kohustuslikud, aga vingugaasiandur ei ole siiani kohustuslik olnud, on soovituslik olnud. Samas me kõik teame, et kui suitsu me võime näha ja

haista, siis vingugaasiga on lugu teine. See on nähtamatu tapja ja seetõttu on seadus ette näinud, et tuleks paigaldada kohustuslikus korras ka vingugaasiandur. Oli plaan seadus jõustada juba 1. juulil käesoleval aastal, aga seoses vahepealse dramaatilise eriolukorraga on see plaan läinud korrigeerimisele ja praegu loodame, et seaduse jõustamise aeg võiks olla 1. jaanuar 2021.
Nii. Edasi sisustame küttesüsteemi eksperdihinnangu koostamise ning loome korstnapühkijatele ja pottseppadele riigiga suhtlemiseks digitaalse kanali päästeinfosüsteemi juures. See tähendab, et me suurendame ekspertide arvu, aga ühtlasi muudame ka nende töötingimusi ja aruandlust ning tekitame registri, milles on näha objektid, vast paigaldatud küttekehad ja muu, mis on mingite teatud tööde käigus valminud. See tähendab seda, et nende üle järelevalve teostamine on tulevikus loodetavasti oluliselt parem.
Edasi, lubame maastikukaitse eesmärgil maastiku kontrollitud põletamist Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljadel ja RMK kaitstavatel loodusobjektidel. Mida see tähendab? See tähendab seda, et ühelt poolt on aeg-ajalt mõistlik tekitada põleng piirkondades, kus on tekkinud risu-rägu, mis võib süttida mingil muul põhjusel, olgu selleks põhjuseks kuritahtlik käsi või mingisugune looduslik süütaja. Ja kui selline materjal iseeneseslikult süttib, siis võib tuli soodsate tingimuste puhul – kuivus, tuul – levida kontrollimatult. Kui me kontrollitult niisugustest ohtlikes kohtades põlenguid tekitame, siis ei tohiks sellest katastroofiolukorda tekkida. Teiselt poolt on ka puhtlooduslik aspekt. See aspekt on seotud teatud looduslike kooslustega, mis saavad eksisteerida üksnes niisugustes kohtades, kus aeg-ajalt toimuvad maastikupõlengud. Need on teatud linnuliigid, teatud putukaliigid, teatud taimeliigid, mis vajavad seda, et aeg-ajalt käiks maastikust üle puhastustuli. Ilma selle puhastuleta looduskeskkond muutub vaesemaks ja teatud elukeskkonnad kas just hävivad, aga vaesestuvad.
Edasi, määratleme tuleohutusteenused ja määrame tuleohutusteenuse osutajale pädevusnõuded, millega kindlustame teenuse kvaliteedi ja ühetaolisuse. See tähendab seda, et me ühtlustame nii korstnakontrollijate kui ka Päästeameti ametnike jaoks kontrollinormid ja ka kvalifikatsiooninormid. See tähendab seda, et meil on suurem ring neid inimesi, kes on võimelised tuleohutuse tagamise ennetustööga tegelema ja kes samal ajal ei mõtle välja ise kas liialdatud nõudmisi ega pigista silma kinni teatud nõudmiste osas. Kõik see on reguleeritud ja ühtlustatud.
Edasi, lubame loobuda tulekahjusignalisatsiooni häire automaatsest edastusest Häirekeskusesse, kui selleks on Päästeameti kooskõlastus. See ei tähenda seda, et häiresüsteemid võetakse maha. See tähendab, et paljudel puhkudel häiresüsteemid jäävad lokaalseks või ühendatuks kas turvafirmade mingisse süsteemi või mingisse muusse signaali edastamise süsteemi. Me näeme seda, et Häirekeskus saab aastas tuhandeid ja tuhandeid – ma pean otsima paberitest, kui palju tuhandeid – valeväljakutseid, mille peale sõidetakse kohale, kus selgub, et tegelikult on kas mõni putukas läinud kusagile häiresüsteemi ja tekitanud olukorra, kus see on tööle läinud, või on mingi muu põhjus. Näiteks keegi on kuskil suitsuanduri all suitsetanud, mis ei ole küll lubatud olnud, aga mis ei ole tulekahju põhjustanud, küll on aga tekitanud häire Häirekeskuses. Vaat niisuguste olukordade vältimiseks ja Päästeameti ressursi otstarbekamaks kulutamiseks on teatud muudatused sisse viidud.
Ja viimane: sätestame selgemad nõuded tuletõrje veevõtukohtade kohta. Võib tunduda natukene kummaline, et mis siis nüüd nende veevõtukohtadega on, aga jällegi: ega loodus tühja kohta ei salli, kõik areneb ja muutub. Kui need asukohad ja asukohtadele ligipääsud ei ole teatud standarditega tagatud, siis võib tekkida olukord, kus arvatakse, et on kusagil veevõtukoht, aga tegelikult on umbe kasvanud, sinna võib-olla ei pääse ligi või seal ei ole piisavalt vett. Need on need küsimused, millega on vaja tegeleda. Väga oluline punkt on ka see, et Päästeamet ja kohalik omavalitsus peavad siin koostööd tegema ja täpselt kaardistama veevõtukohad ning tagama nende vastavuse vajadustele, et ei oleks olukorda, kus tuletõrje arvab, et ta läheb viskab vooliku sisse ja saab sealt vett, aga tegelikult saab sealt ainult muda.
Need on lühidalt kokku võttes tähtsamad punktid, mida see eelnõu puudutab. Ma arvan, et ma ei kuritarvita teie aega ega teie tähelepanu ja vastan hea meelega küsimustele, kui teil neid on.

12:26 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu! Riigikogu liikmetel on küsimusi. Toomas Kivimägi, palun!

12:26 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Eelnõu on üldjoontes igati positiivne, selles on väga olulisi momente, mis kindlasti tuleohutusele kaasa aitavad. Ent üsna tõsise diskussiooni ja märgukirja

osaliseks on saanud eelnõu säte, millega tahetakse suuremate tööstus- ja laohoonete omanikele, samuti büroohoonete ja garaažide omanikele praegu kehtiva enesekontrolli tuleohutusaruande asemel seada kohustuseks nn tuleohutusülevaatus. See tuleohutusülevaatus tuleb teha küll kord kolme aasta jooksul, samal ajal kui enesekontrolli tuleohutusaruanne tuleb esitada igal aastal, ent oluline erinevus on selles, et tuleohutusülevaatust saab teha üksnes Päästeameti spetsialist. Ja neid spetsialiste on üle Eesti suurusjärgus ainult 90. Kaubandus-tööstuskoda on teinud ettepaneku, et võiks jääda senise korra juurde. Kas teil on tehtud analüüs, mis viitab senise korra puudustele?

12:27 Siseminister Mart Helme

Jaa, sellest on juttu olnud, et seda ressurssi ei ole piisavalt. Ma ei oska ka öelda, kust seda ressurssi otseselt juurde saaks võtta. Eelnõus on natukene püütud parandada seda olukorda sellega, et on ühtlustatud kvalifikatsiooninõudeid pottseppadele, müürseppadele ja korstnaladujatele. Ja minu arvates üks punkt ütleb seda, et mingi osa nendest hoonetest, mis siiani on kuulunud kontrolli alla, arvatakse regulaarsest kontrollist välja – ma pean natukene otsima, kust ma selle siit leian –, et sellega olukorda kergendada. Need hooned jääks n-ö omavastutusele. Need hoonetüübid on ära määratud, need on laohooned, tootmishooned ja garaažid, mille pindala on … las ma vaatan … Büroohoonetes, mille pindala on enam kui 750 ruutmeetrit, tööstus- ja tootmishoonetes ning garaažides pindalaga enam kui 1000 ruutmeetrit hakkavad toimuma inspektsioonid iga kolme aasta tagant. Nii saab seda koormust pisut vähendada. Kas see vastus on piisav? Mina ei julge teile kindlalt öelda, ma ei ole nii suur spetsialist päästeküsimustes, aga ma julgen arvata, et spetsialistid on praktikast lähtuvalt need muudatused teinud. Seetõttu ma usaldan neid.

12:29 Aseesimees Siim Kallas

Kalvi Kõva, palun!

12:29 Kalvi Kõva

Aitäh! Mul on selle seaduse kohta mitu küsimust. Esimene on § 1 lõike 6 kohta, kus on öeldud, et kohalik omavalitsus võib ridamisi hoonete kasutusloa väljastamisel ise selle kontrolli teha ega pea Päästeametilt kooskõlastust küsima. Võib-olla kui on mingi garaaž või kuur või muu hoone, kus elekter on, aga küttekollet ei ole, siis see on ehk lubatav, aga elumaja? Kas te arvate, et kohalikus omavalitsuses on selliseid spetsialiste, et nad võtavad vastutuse, et hoone on ehitatud tuleohutusnorme järgides ja et ei juhtu – no elumajas võib juhtuda – mõnda väga ränka õnnetust? Kes pärast vastutab? Kas kohalikul omavalitsusel on see pädevus olemas?

12:30 Siseminister Mart Helme

Nojah, sellise küsimuse võib esitada küll, aga jällegi, see säte lähtub ikkagi sellestsamast praktikast. Praktikas Päästeamet suure osa oma ajast kulutab bürokraatlikule kooskõlastamisele, millel tegelikkuses objekti põhjaliku tundmaõppimise katet ei ole. Tullakse ja vaadatakse pealiskaudselt ära, vaadatakse projektid üle, antakse kooskõlastus ära. Selle peale kulub Päästeametis meeletult inim- ja tööajaressurssi. Ilmselgelt on mõttekas seda töökoormust jagada. See ei välista seda, et kui esialgse inspektsiooni ja kooskõlastuse teevad kohaliku omavalitsuse ametnikud, siis ei või teatud küsimustes pöörduda Päästeameti poole. Päästeamet võib ikka tulla kohale ja anda oma täpsustava hinnangu. Niisugust asja see loomulikult ei välista. Aga lihtsalt selleks, et bürokraatlikku ja tihtipeale väga formaalset koormust vähendada, on see muudatus tehtud.

12:32 Aseesimees Siim Kallas

Jevgeni Ossinovski, palun!

12:32 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma jätkan kolleeg Kõva küsimust. Kahtlemata me kõik teame, et Päästeametiga kooskõlastamised on üldiselt protseduur, mis võib teatud isikutele tunduda koormav, tüütu jne, aga selle eesmärk on ju ennetada tulekahjusid, vähendada nii inim- kui majanduslikke kahjusid. Selle töö efektiivsust me oleme ju näinud: Eestis on aasta-aastalt olukord paranenud just nimelt tänu sellele, et meil on tuleohutusvaldkonda professionaalselt juhitud. Te soovite anda kohalikule omavalitsusele õiguse neid

projekte kooskõlastada, ja seda eesmärgiga, et ehitusload saaksid kiiremini menetletud – ma loen seda seletuskirjast. See on kindlasti ka väärt eesmärk, ehkki minu meelest see ei kaalu inimelude kaitse eesmärki üle. Millistele pädevusnõuetele peaksid need kohaliku omavalitsuse üksuse töötajad teie arvates vastama, selleks et nad oleksid võimelised sama hästi inimelusid tuleohutuse mõttes kaitsma?

12:33 Siseminister Mart Helme

Põhimõtteliselt peavad nad vastama samadele pädevusnõuetele nagu Päästeameti töötajad. Vastasel korral nad ei saa seda ametit pidada, vastasel korral ei saa nad neid kooskõlastusi anda. Aga ma täpsustan veel ka kolleeg Kalvi Kõva küsimuse vastust. Ma siin vaatan natuke neid memo jutupunkte. Absoluutne enamik kohalike omavalitsuste tehtavaid kooskõlastusi, mis kohalike omavalitsuste territooriumil asuvate objektide puhul tuleb teha, on suvilate, aiamajade ja abihoonetega kaasas käivad kooskõlastused. Need ei ole valdavalt eluhooned. Selles mõttes ma täiesti mõistan, et niisugused lihtsamad asjad on mõistlik üle anda kohalikule omavalitsusele. Tõepoolest, eramute puhul, kus inimesed elama hakkavad, on kindlasti nõudmised oluliselt kõrgemad, aga siin tuleb mängu juba projektdokumentatsioon ja selle kontrollimine, et ehitis tõepoolest vastab sellele, mis projektdokumentatsioonis kirjas on. Minu kogemused kohalike omavalitsust vastavate ametnikega suhtlemisel on, et nad on pädevad niisuguseid asju kontrollima. Ma ei saa loomulikult rääkida kõikide Eesti kohalike omavalitsuste vastavate ametnike eest, aga minu kogemused ütlevad, et neil see pädevus on.

12:33 Aseesimees Siim Kallas

Toomas Kivimägi, teine küsimus, palun!

12:34 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkan oma esimest küsimust. Tulen veel kord tuleohutusülevaatuse kohustuslikkuse juurde. See on uus mõiste, uus termin. Nendesamade suuremate tööstus- ja laohoonete puhul on see vajalik ja te väga õigesti märkisite, et selle sagedus on harvem kui kehtiva enesekontrolli tuleohutusaruande esitamisel. Tuleohutusülevaatus tuleb teha kord kolme aasta jooksul. Aga oluline vahe, miks ikkagi ettevõtjad sellele vastu on, on selles, et tuleohutusülevaatust saab teha üksnes Päästeameti ametnik. Praegu nõutava aruande saab ettevõte ise teha. Selles on oluline vahe ka selles mõttes, et nüüd tekib omanikule täiendav kulu. Ja ettevõtjad on käinud välja idee, et ikkagi võiks jääda praegune iga-aastane enesekontrolli tuleohutusaruanne. Kui mõnes ettevõttes on rohkem rikkumisi, siis saab Päästeamet omanikku kohustada tellima selle tuleohutusülevaatuse. Aga see oleks kohustuslik ettevõtetes, kes ei ole piisavalt korralikult enesekontrolli tuleohutusaruandeid esitanud.

12:35 Siseminister Mart Helme

Nojah, see asi on põhimõtteliselt nagu kahetasandiline. Üks pool on see, et paljude objektide puhul saab teha n-ö enesekontrolli korras seda ülevaatust ja täita vastava formulari alusel aruande. Samas korraliku iga kolme aasta tagant toimuva ülevaatuse puhul on tegemist juba väga pädeva isikuga: nagu ma siit loen, vähemalt tuleohutusspetsialisti 5. taseme kutsetunnistuse omanikuga, kes oskab leitud puuduse puhul välja pakkuda selle kõrvaldamise meetmed. See on siis see, mis on vajalik.
Me ju teame, et aeg-ajalt me – no me kõik oleme inimesed – teeme ikka nii, nagu lihtsam on. Teinekord tõmmatakse kuskile mingid uued juhtmed kusagilt harukarbist ja kinnitatakse need lihtsalt lahtiselt seina peale. Ja tehakse muudki seesugust, mis ei ole algse projektiga kooskõlas. No elu on elu, elu tahab elamist ja töö tahab tegemist. Aga selletõttu on väga vajalik, et aeg-ajalt niisugused ülevaatused toimuks. Ja minu arvates siiski me kergendame olulisel määral ettevõtjate aruandmiskohustust. Me teeme selle ikkagi põhimõtteliselt virtuaalseks. Ja aeg-ajalt siis tehtaks selline tegelik kontroll. Võib ju juhtuda ka mingisugune, noh, ma ei tea, avarii, kusagil jookseb vesi juhtmetesse, on mingid lühised. Mingid asjad lülitatakse välja, siis keegi töötaja vahetub, tuleb uus, lülitab sisse, tekivad lühised. See on see, mille pärast me ei saa ikkagi päriselt kontrolli ära jätta. Niisugune regulaarne, aga mitte väga koormav ja suurel määral omanikku ennast usaldav kontroll on minu arvates päris mõistlik.

12:37 Aseesimees Siim Kallas

Vilja Toomast, palun!

12:37 Vilja Toomast
Ma tänan! Härra minister! Minu küsimus puudutab vingugaasiandurite kohustuslikuks muutmist just eramajades või eraeluruumides. Komisjonis oli sellest küll juttu, aga kui paljusid inimesi see puudutab? Ja kas teil on andmeid selle kohta, kas Eestis on piisavalt tootmisvõimsust selleks? Kas meil on võimsust, et toota ka erivajadustega inimestele neid andureid? Ja kui palju need maksavad? Kui suur on see rahahulk, mis inimesed peavad välja käima? Ma mäletan, et kui ma oma emale ostsin mingi poolteist aastat tagasi vingugaasianduri, siis see maksis 45 või 47 eurot. Mõningatele inimestele on see natuke kallis.

12:38 Siseminister Mart Helme
Ma võin teile öelda, vingugaasianduri maksumus jääb vahemikku 20–60 eurot, hind sõltub anduri komponentide tööeast, mis on 5–10 aastat, ja lisafunktsioonidest (LED-ekraan, ühildatavus nutitelefoniga jmt). Nii et jah, ma kujutan ette, et pensionärile, kellel sissetulek on mingi 350 eurot kuus, on see 40 eurot on täiesti arvestatav väljaminek. Täiesti mõistetav! Aga sellepärast Päästeamet tegelebki pidevalt ennetustööga ja käib ka ise neid paigaldamas, eriti n-ö riskirühmade puhul. Samas me näeme ka seda, et riskirühmade käitumine on väga vastutustundetu. On korduvpaigaldamised korterites ja majades, kus need lihtsalt lülitatakse välja, võetakse patareid välja või patareisid ei vahetata. See on niisugune pidev võitlus.
Kui suurt hulka inimesi see täpselt puudutab? Minul ei ole seda numbrit siin käepärast. On öeldud, et see puudutab suurt hulka elanikkonnast, aga seda numbrit mul siin ei ole. Siin on ka üks selline tehniline moment, et vingugaasiandur on kohustuslik eluruumides, kus on korstnaga ühendatud gaasiseade. Meil on Eestis olnud mitu õnnetust, kus on inimesed surnud gaasiküttega hoones. Tõesti nad ei tunne mingit lõhna ega ei näe seda gaasi.
Aga see on suur projekt. See on suur projekt ja selle elluviimiseks on arvestatud mitu aastat. Üks asi on kõigepealt teavitustöö tegemine, vingugaasiandurite kättesaadavaks tegemine, nende näidisjagamine ja paigaldamine, siis nende kontroll. See on tegelikult väga suur töö.
Ja vastuseks ka mõnedele eelmistele küsimustele: see on ka üks põhjus, miks meil on vaja vaadata loovalt ringi. On vaja vabastada võimalikult palju töötajaid teatud rutiinidest, bürokraatlikest kohustustest, et nad saaksid teha seda tööd, mis tegelikult päästab elusid, ja seda ennetuse abil.

12:41 Aseesimees Siim Kallas
Kalvi Kõva, palun teine küsimus!

12:41 Kalvi Kõva
Aitüma! Hea minister! Teine küsimus on mul kontrollitud maastikupõletamise kohta. Jumal tänatud, me oleme kevadise kulupõletamise Eestimaal saanud kontrolli alla. Mingit ka kontrollitud põletamist ei tohi peaaegu üldse teha, aga nüüd lubame siis Kaitseväel neid korraldada. Minu küsimus on kooskõlastusringi kohta. Siin on kirjas nii Eesti Valdade ja Linnade Liit kui ka Eesti Kindlustusseltside Liit ja kes seal veel olid, aga ei ole mitte ühtegi Eestimaa loodusehoidjat, kellelt oleks kooskõlastusringi käigus arvamust küsitud. Kui ikkagi piltlikult öeldes raierahu ajal, kui on kõige magusam aeg kontrollitud kulupõletamist teostada, seda teostatakse, aga linnud ja loomad pesitsevad seal, kui õige see siiski on? Võib-olla saaks selle territooriumi ikka kuidagi teistmoodi ära koristada.

12:42 Siseminister Mart Helme
No ma ei oska teile päris täpselt öelda, kas nüüd just linnurahu ajal seda kõike tehakse. Ma millegipärast arvan, et ikkagi valitakse vahest natuke parem aeg. Ma tõesti ei oska öelda, milline nende põletamiste kalenderplaan on. Aga kui see teile huvi pakub, ma hea meelega palun Päästeametil täpsustada ja rahvasaadikutele vastava kirja saata. (Keegi küsib saalist midagi.) Ma ei kuulnud. Mul on siin memos muide öeldud, kus need looduslikud kohad on, kus eelkõige seda kontrollitud maastikupõletamist vajalikuks peetakse: ainsad Eesti suured nõmmed Põhja-Kõrvemaal ja Läänemaa Suursoo maastikukaitsealal. Ja üksnes seal antakse selleks luba. Ma arvan, et seal arvestatakse siiski ka pesitsusaegu ja muid niisuguseid asju. Oleks väga jõhker, kui ei arvestataks.

12:43 Aseesimees Siim Kallas
Jevgeni Ossinovski, palun!

12:43 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Kalvi Kõva küsimuse üks pool oli see, miks ei ole seda kooskõlastatud looduskaitseorganisatsioonidega. Te ju nimetasite maastikukaitsealad, kus seda kontrollitud põletamist hakatakse tegema. Aga minu teine küsimus puudutab sedasama varasemat teemat ehk siis Päästeameti loamenetlusest loobumist teatud hoonete puhul. Te ütlesite mulle vastates, et need KOV-i inimesed peaksid olema põhimõtteliselt samasuguse pädevusega nagu Päästeameti vastavad spetsialistid. Ma loen seda eelnõu üht- ja teistpidi, samuti seletuskirja. Nüüd jõudsin siia päris lõppu, aga mina küll ei leia kuskilt, et oleks kehtestatud mingidki nõuded kohaliku omavalitsuse tuleohutustöö korraldamise kohta. See ei ole mitte vähetähtis asi. See tegelikult puudutab inimeste elusid ja ka vastutust juhul, kui seda tööd tehakse ebakvaliteetselt. Kas te võiksite mind juhatada õigesse kohta?

12:44 Siseminister Mart Helme
Minu memo ütleb, et niisuguseid lubasid saavad välja anda üksnes kohaliku omavalitsuse vastava pädevusega ametnikud. See tähendab seda, et kuna neid lubasid hakkavad välja andma isikud, kes on saanud selleks kooskõlastuse ja loa Päästeametilt, siis Päästeamet töö käigus ilmselgelt kontrollib nende inimeste pädevust.

12:45 Aseesimees Siim Kallas
Aitäh, auväärt minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd õiguskomisjoni nimel ettekandeks kõnepulti õiguskomisjoni aseesimehe Toomas Kivimägi.

12:45 Toomas Kivimägi
Väga lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu oma 18. mai istungil. Lisaks õiguskomisjoni liikmetele ja ametnikele võtsid osa ka siseminister Mart Helme, pääste, hädaabi ja kriisireguleerimise asekantsler Viola Murd, pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna õigusnõunik Kadi Parmas ja nõunik Mari Tikan. Esmalt andis eelnõust ülevaate Mart Helme, aga kuna siin saalis oli tema ülevaade veel põhjalikum kui komisjonis, siis ma ei hakka üle kordama, millest komisjoni istungil Mart Helme rääkis. See langes kokku sellega, millest ta ka siin rääkis.
Küsimuste ringis tundis Jaanus Karilaid huvi selle vastu, mis on siis nende vingugaasiandurite positiivne efekt. Viola Murd vastas, nii nagu ka minister siin saalis kinnitas, et pea kümme aastat kohustuslik olnud suitsuandur ei tuvasta vingu. Vingugaasiandur on tegelikult juba mitu head aastat kohustuslik olnud elamutes, kus on gaasiküte. Kui te mäletate, siis mõni aasta tagasi juhtusid meil üsna traagilised õnnetused. Seega vingugaasiandur on kohustuslik juba praegu, aga mitte tahke kütusega köetavates elamutes. Tegelikult nende majapidamiste arv, mida see puudutab, on lausa suurusjärgus 200 000. See on väga suur hulk. Nüüd, väga tähtis on ka seda rõhutada, et siin on ikkagi antud piisav üleminekuaeg. Õiguskomisjoni protokollis on väike ebatäpsus – ma küll ei välista, et sellises sõnastuses istungil seda tegelikult käsitleti –, vingugaasianduri kohustuslikkus hakkab kehtima 1. jaanuaril 2022. Protokollis on kirjas 1. jaanuar 2020, mis ei saa kohe kuidagi olla, aga võib-olla mõeldi 1. jaanuari 2021. Tegelikult on seaduseelnõus kirjas, et see kohustus jõustub 1. jaanuaril 2022.
Teine teema, mida Mari Tikan õiguskomisjoni istungil puudutas, oli seesama kohalikele omavalitsustele antav volitus anda Päästeameti nimel kooskõlastusi. See on üsna põhimõtteline muudatus, mis kindlasti kiirendab ehituslubade ja kasutuslubade menetlemise protsessi. Tellija poole pealt vaadates on see kindlasti operatiivne ja mõistlik. Aga tõepoolest, et olla väga täpne, ma märgin, et see ei puuduta ainult n-ö aiamajasid. Kui lugeda seaduse teksti, siis selles on kirjas, et kohaliku omavalitsuse üksus võib ehitusseadustikus sätestatud ehitus- või kasutusloa anda üksikelamule, suvilale, aiamajale või elamu teenindamiseks vajalikule abihoonele Päästeameti kooskõlastuseta. Tegelikult see hõlmab ka kõiki elamuid, absoluutselt kõiki elamuid, ei ole pelgalt ainult abihooned. Aga mis on oluline: see on tegelikult võimalus, kohalik omavalitsus ei ole kohustatud seda tegema, ta ei pea seda tegema, kui ta ei ole selleks valmis või ta ei soovi seda teha. Sellisel juhul kehtib senine kord.
Tõepoolest, see on diskussiooniteema kahe lugemise vahel, kas kohaliku omavalitsuse vastav ametnik

vajab mingit eraldi koolitust või väljaõpet selleks tööks. Seda eelnõu materjalides ei ilmne. Mina leidsin kuskilt sellise koha, et selle kooskõlastuse saab anda ehitusnõunik. Aga kas ehitusnõunikuna töötavalt inimeselt nõutakse pädevust anda Päästeameti nimel kooskõlastusi, see on diskussiooniteema. Seda peab hindama, kas on vaja mingit täiendavat koolitust selleks või on ehitusnõunikul selline pädevus ja kompetents juba olemas. Ma arvan, et seda peaks kindlasti hindama.
Komisjoni istungil näiteks Kert Kingo möönis, et kooskõlastamine on Päästeametile väga suur lisakoormus ja kui me anname selle üle omavalitsustele, siis võivad inimesed püüda tuttavaid kohaliku omavalitsuse ametnikke ära kasutada ja endale kergemini lube saada. Tema ettepanek oli, et esmase kooskõlastamise – ma oletan, et proua Kingo pidas silmas ehitusloa faasi – võiks anda kohalik omavalitsus, aga kui ehitis on valminud, siis lõplik ülevaatamine võiks ikkagi jääda Päästeameti teha. Ehk ma siis oletan, et kasutusloa puhul annab päästeametnik kooskõlastuse.
Samamoodi oli murelik kohalikule omavalitsusele selle volituse andmise pärast Tarmo Kruusimäe, kes sõnas, et eelmise ehituskriisi ajal anti kergekäeliselt ehituslube, mille tagajärjel toimus palju tulekahjusid. See oli tema selline konstateering. Ma arvan, et asja tõesti tasuks kaaluda. Ühest küljest on see igati ratsionaalne mõne väiksema abihoone puhul ja võib-olla ka suvila puhul. Vahest osal kohalikel omavalitsustel on pädevus neid kooskõlastusi Päästeameti nimel anda. Ja eelnõu materjalidest on ka näha, et alguses on Päästeamet valmis osalema selles kooskõlastamise andmise protsessis. Nad koostöö käigus hindavad, kas see töö on korrektne või mitte, ja nii tekib juba teatud kogemus. Ja kui kohaliku omavalitsuse ametnikul on teatud kogemus juba olemas, siis edaspidi võib ta seda tööd iseseisvalt teha. Seda peaks aga tõesti hindama, kas see õigus peab olema absoluutne ja kehtima ka kõikide elamute puhul.
Teiseks peaks hindama seda, kas see eeldab mingit täiendavat koolitust või pädevust või mingit märget ehitusnõuniku ametnikutunnistusel või piisab sellest, et ta on lihtsalt ehitusnõunik. Ka seda peaks tegelikult hindama. Ja tõesti, kas üksnes ehitusloa andmise faasis saab kooskõlastuse anda kohalik omavalitsus Päästeameti nimel või ka kasutusluba välja andes? Printsiibis ma arvan, et mõnevõrra on tõesti võimalik Päästeameti töökoormust vähendada. Ja haldusreformi tulemusel on omavalitsuste suutlikkus tegelikult kasvanud. Ma arvan, et suuremates omavalitsustes on selline võimekus olemas või vähemalt nad suudavad selle kompetentsi omandada väga kiiresti. Ma olen selles üsna kindel. Ja teistpidi, see on ikkagi võimalus, mitte kohustus. Kui see oleks omavalitsuste jaoks kohustus, tekiks kohe ka kulude hüvitamise küsimus. See on ju täiendav töökoormus. Muide, seegi on selle eelnõu käsitluse puhul mõttekoht. See on küll vabatahtlik, aga päästeametnikud pääsevad sellest töökohustusest mõnevõrra ja see koormus langeb omavalitsuse ametnikule. Aga kuna see on vabatahtlik, siis ei pea see ilmtingimata niimoodi olema.
Suitsuandurite teemat puudutades oli Tarmo Kruusimäe mures ka selle pärast, miks ei ole voodis suitsetamise ohtlikkust kuigi palju selgitatud ja ennetustööd tehtud. Tema sõnul surid 2018. aastal tulesurma ligi pooled inimesed seetõttu, et nad suitsetasid voodis. Minister sõnas komisjoni istungil, et 2019. aastal hukkus tulekahjus 43 inimest ja ligi pooled neist olid voodis suitsetanud või joobes olles kolde järelevalveta jätnud. Viola Murd lisas, et tegelikult on üsna selline huvitav fakt, et joobes meestest voodis suitsetajate osakaal väheneb aasta-aastalt. Ja veel omapärasem nüanss on see, et tuleviks saab Viola Murdi sõnutsi olema suurem probleem vanemad üksi elavad naisterahvad, kes võivad vingumürgituse saada. Seepärast on vingugaasianduri kohustuslikkus vägagi põhjendatud. Ma oletan, et see on seotud sellega, et naised elavad meestest ikkagi mõnevõrra kauem ja rahva keskmine eluiga kasvab.
On ka üks teema, mis tegelikult sellel komisjoni istungil jutuks ei tulnud, aga mille kohta ma täna kaks korda ministri käest küsisin. Lisan praegu ikkagi selle nüansi, et kahe lugemise vahel, kui kolleegid tahavad muudatusettepanekuid teha, võiks seda kaaluda. Tõepoolest valdav enamik märkusi, mis selle eelnõu kohta on tehtud, on leidnud kajastamist täpsustuste läbi, aga tõepoolest kaubandus-tööstuskoda on saatnud märgukirja, kus ta on teinud ettepaneku ikkagi jääda praegu kehtiva korra juurde. See puudutab suuremaid büroo-, lao- ja tööstushooneid, kui ma ei eksi, alates tuhandest ruutmeetrist. Praegu on neil kohustus teha enesekontrolli tuleohutusaruanne. Nad peavad seda tegema igal aastal ja saadavad selle Päästeametile. Nad saavad seda ise teha, neil on omal ilmselt selleks mingi spetsialist olemas, kes selle aruande teeb ja saadab selle Päästeametile. Nüüd tahetakse nendele suuremate tööstus- ja laohoonete omanikele, aga ka büroohoonete ja garaažide omanikele kehtestada kohustus teostada tuleohutusülevaatus. See on täiesti uus asi nende jaoks. Jah, selle tuleohutusülevaatuse peab tegema üks kord kolme aasta jooksul, mitte igal aastal, aga oluline vahe on

selles, et tuleohutusülevaatust ei saa nad teha ise, seda saavad teha Päästeameti ametnikud, kellel on 5. või 6. taseme kutsetunnistus. Minu arust 5. taseme kutsetunnistusega ametnikke on umbes 65 ja 6. taseme kutsetunnistusega päästeametnikke 22 üle terve Eesti. Kokku siis 87–88 ametnikku, kellel on pädevus tuleohutusülevaatust teha. Kaubandus-tööstuskoda on leidnud, et võiks säilitada senise korra. Üks kompromissettepanek, mida ma ka oma küsimuses märkisin, oli see, et jääks seni kehtiv kord, aga need ettevõtjad, kes järjepanu nõudeid ignoreerivad, kel on pidevalt puudusi, peaksid Päästeameti korraldusel tegema tuleohutusülevaatuse. Seega see uus kohustus, mis on siia sisse kirjutatud, ei laieneks kõigile, vaid nendele, kellega Päästeametil on rohkem probleeme. Minu arvates on see kaalumist väärt ettepanek, seda enam, et ettevõtjad on selle probleemi tõstatanud. Nemad ikkagi näevad selle muudatuse taga täiendavat kulu ja koormust ja näevad ka nende hindade tõusu, seda sellegi pärast, et neid spetsialiste on suhteliselt vähe: nagu ma ütlesin, alla 90. Nad ise ei ole pidanud seda muudatust põhjendatuks.
Loomulikult oleks hästi oluline analüüs, kas praegustest enesekontrolli tuleohutusaruannetest on piisanud või on nendega seotud väga palju puudusi, ka suuri puudusi, mille tõttu on olnud traagilisi tulekahjusid või mida iganes. Kui nii, siis oleks muudatus mõistetav ja arusaadav. Seda tausta oleks vaja teada, siis saaks aru, kas peaks tegema mingi rangema korra. Loomulikult keegi ei kahtle selles, et Päästeameti ametnik on kompetentsem seda kontrolli tegema, aga on küsimus, kas muudatus on ratsionaalne ja mõistlik. See ikkagi tekitab ettevõtjatele täiendava koormuse ja kohustuse. See on üks teema, mida peaks ka kahe lugemise vahel arutama.
Kokkuvõttes komisjon tegi järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda tänaseks ehk siis 2. juuniks, teiseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 17. juuni kell 16. Ettekandjaks määrati seesama inimene, kes teie ees praegu seisab. Aitäh!

12:58 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Nüüd on meil niisugune lugu, et istungi aeg saab kohe täis. Keegi ei ole pikendamise ettepanekut teinud, järelikult selle küsimuse menetlemine jätkub homme päevakorra alguses. Aitäh!

Istungi lõpp kell 12.58.